

gemeente
Zoetermeer

Stadspeiling 2022

Deelrapport maatschappelijke ondersteuning

Stadspeiling 2022 deelonderzoek Maatschappelijke Ondersteuning

maart 2023

Juridische aangelegenheden en Bestuursondersteuning / Onderzoek & Statistiek
Uitvoering onderzoek: Bert Ploeger
Opdrachtgever:
Sociaal Domein: Katrien Stuyt

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	5
1 ONDERZOEKVERANTWOORDING	7
1.1 inleiding	7
1.2 doelstellingen	7
1.3 methode en respons	7
1.4 dit rapport	7
2 RESULTATEN	9
2.1 maatschappelijke ondersteuning	9
2.2 vrijwilligerswerk, burenen vrienden hulp, mantelzorg	13
2.3 samenwerkingsverband inZet	19
2.4 gezondheid en welbevinden	20
BIJLAGE I - BEVOLKING, STEEKPROEF EN RESPONS	29
BIJLAGE II - BETROUWBAARHEID EN NAUWKEURIGHEID	31
BIJLAGE III - VRAGENLIJST	33
BIJLAGE IV - RECHTE TELLINGEN	43
BIJLAGE V - ANTWOORDEN OP OPEN VRAGEN	57
V-1 toelichtingen bij de rapportcijfers voor informatie door het Wmo-loket (vraag 6b)	57
V-2 toelichtingen bij de belasting die mantelzorgers ervaren (vraag 16b)	59
V-3 behoefte van mantelzorgers aan (aanvullende) ondersteuning (vraag 23)	61
BIJLAGE VI - BEREKENING KENGETALLEN	63
VI-1 kengetal voor eenzaamheid	63
VI-2 kengetal MHI-5 voor psychische gezondheid	64

SAMENVATTING

(p.7) algemeen

In september / oktober 2022 is in Zoetermeer de jaarlijkse stadspelling gehouden. Daarin zijn vragen voorgelegd aan driemaal 4.000 willekeurig geselecteerde Zoetermeerders van 18 jaar en ouder.

deelonderzoek maatschappelijke ondersteuning

In opdracht van de afdeling Sociaal Domein zijn er vragen opgenomen over het onderwerp maatschappelijke ondersteuning. Het grootste deel van deze vragen is opgenomen in twee formulieren (dus voorgelegd aan 8.000 Zoetermeerders), dit in verband met de soms kleine deelpopulaties waarover informatie verzameld wordt. Een enkele vraag is voorgelegd aan 4.000 Zoetermeerders.

De volgende onderwerpen komen in het onderzoek aan de orde:

- de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning;
- het gebruik van voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
- deelname aan vrijwilligerswerk en burenen- en vrienden hulp;
- verrichte mantelzorg;
- bekendheid van het samenwerkingsverband inZet;
- gezondheid en welbevinden;

Waar mogelijk en relevant worden, in de hoofdtekst van deze rapportage, de resultaten van 2022 vergeleken met die van eerdere jaren.

In de kantlijn van deze samenvatting staan paginaverwijzingen naar paragrafen in de hoofdtekst.

(p.7) methode en respons

De steekproeftrekking voor de stadspelling kijkt sinds 2020 af van die in eerdere jaren. De steekproef wordt gestratificeerd naar leeftijd. Om op voorhand te corrigeren voor relatieve onder- en oververtegenwoordiging van leeftijdsgroepen worden de steekproeven zodanig getrokken dat de (verwachte) respons een goede afspiegeling is van de leeftijdsopbouw van de Zoetermeerse 18+'ers.

respons

De totale respons bedraagt 1.918 ingevulde vragenlijsten (24,0%).

(p.9) maatschappelijke ondersteuning

Bij het begrip maatschappelijke ondersteuning gaat het om de voorzieningen en de hulp (van personen of van instanties) die nodig zijn om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving.

10% van de respondenten (185 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij dergelijke hulp ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben.

Van deze 185 respondenten hebben er 31 (17%) een (nog niet vervulde) behoefte aan een *aanpassing van de woning* of verhuizing naar een aangepaste woning.

Op het gebied van het *huishouden* (schoonmaken e.d.) wordt veel opgelost door de gemeente, het eigen sociale netwerk of particuliere hulp. Zeventien van de 185 respondenten (9%) hebben op dit gebied ondersteuning nodig, terwijl zij die (nog) niet ontvangen.

De vijf respondenten die nog niet de gewenste ondersteuning krijgen op het gebied van *mobiliteit* (bijvoorbeeld boodschappen doen) maken 3% uit van de 185 respondenten die hulp nodig hebben. Andere respondenten krijgen een voorziening zoals een scootmobiel, of krijgen hulp van bekenden, of lossen een eventueel probleem zelf op.

Zeven respondenten (4%) krijgen nog niet de gewenste ondersteuning bij de *dagelijkse activiteiten*, zoals opstaan, douchen en aankleden. Andere respon-

denten ontvangen op dit gebied professionele ondersteuning, krijgen hulp uit het eigen netwerk of lossen het zelf op.

Op het gebied van *administratie / financiën* hebben zeven respondenten respondent ondersteuning nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Hulp op dit gebied krijgen andere respondenten in hoofdzaak uit het eigen sociale netwerk.

Op het gebied van *hobby's, werk en studie* hebben acht respondenten (4%) hulp nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Hulp op dit gebied, voor zover nodig, krijgen verdere respondenten overwegend uit het eigen netwerk.

Waar het gaat om *sociale contacten* hebben elf respondenten (6%) hulp nodig, terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Ondersteuning op dit gebied komt voor andere respondenten overwegend uit het eigen netwerk.

Waar het gaat om klachten zoals *stress en verwardheid* krijgen respondenten professionele ondersteuning of zij ontvangen hulp vanuit het eigen netwerk. Tien respondenten (6%) hebben hulp nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen.

(p.13) vrijwilligerswerk / burenen- en vriendenhulp / mantelzorg

Er worden drie vormen van vrijwillige hulpverlening onderscheiden: vrijwilligerswerk, burenen- en vriendenhulp en mantelzorg.

- 23% is actief als vrijwilliger: vaak bij sport of in de zorg.
- 71% helpt burenen of vrienden.
- 17% noemt zichzelf mantelzorger, meestal voor eigen ouders (48% van deze groep), de eigen partner (23%), een gehandicapt of chronisch ziek kind (13%) en/of verdere familie (25%).
- 23% doet aan geen van deze vormen van hulpverlening.

(p.19) samenwerkingsverband inZet

InZet is een samenwerkingsverband van negen organisaties, waar inwoners terecht kunnen met hulpvragen op het gebied van zorg, welzijn, ondersteuning, dagbesteding en preventieve jeugdhulp.

Van alle respondenten heeft 21% van inZet gehoord. Van hen heeft 9% (36 respondenten) in 2022 gebruik gemaakt van dienstverlening door inZet.

(p.20) gezondheid algemeen

71% van de respons meent dat er weinig of niets te klagen is over de eigen gezondheid. 5% acht de eigen gezondheid slecht of zeer slecht.

(p.20) welbevinden - eenzaamheid

Er zijn elf stellingen voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. Hieruit kan een eenzaamheidsscore worden berekend volgens de methode van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985). Deze score kan (individueel) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid).

De gemiddelde score in 2022 is 2,5. Bij 36% van de respons is er sprake van eenzaamheid; bij 7% zelfs van een sterke of zeer sterke eenzaamheid.

De cijfers uit de stadspeiling laten een gunstig beeld zien vergeleken met de (Zoetermeerse) resultaten van de Gezondheidsmonitor 2020 van GGD 's, RIVM en CBS (dat onderzoek komt tot 50% matig tot zeer ernstig eenzaam).

(p.25) welbevinden - psychische gezondheid

In zeven vragen is gepeild hoe respondenten zich voelden in de vier weken voorafgaand aan de enquête. Op basis van vijf van deze zeven vragen is een kengetal berekend (MHI-5: een internationale standaard voor de meting van de psychische gezondheid van personen ouder dan twaalf jaar).

Voor 2022 komt de gemiddelde waarde uit op 76,6 op een schaal van nul tot 100.

1

ONDERZOEKVERANTWOORDING

1.1 inleiding

In september / oktober 2022 is in Zoetermeer het veldwerk voor de jaarlijkse stadspeiling verricht. In deze enquête worden over uiteenlopende onderwerpen vragen gesteld aan inwoners van Zoetermeer. In opdracht van de afdeling Sociaal Domein zijn vragen opgenomen over het onderwerp maatschappelijke ondersteuning.

1.2 doelstellingen

Doel van het onderzoek is uitspraken te kunnen doen over:

- de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning;
- het gebruik van voorzieningen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
- deelname aan vrijwilligerswerk en aan burenen- en vriendenhulp;
- verrichte mantelzorg;
- de bekendheid van het samenwerkingsverband inZet;
- gezondheid en welbevinden.

1.3 methode en respons

Voor de stadspeiling zijn drie niet overlappende steekproeven getrokken uit de BRP (Basisregistratie Personen), van (elk) 4.000 Zoetermeeders die op 1 september 2022 18 jaar of ouder waren. Voor de personen in de steekproeven geldt bovendien dat zij op dat moment niet woonachtig waren in een 'bijzonder woongebouw' (verpleeghuis, gezinsvervangend tehuis) of in een woonwagen. Aan de personen uit deze drie steekproeven zijn verschillende enquêtes voorgelegd. Men kon de vragenlijst naar keuze digitaal of op papier beantwoorden. Er is tweemaal een rappel verzonden aan degenen die nog niet hadden gereageerd.

stratificatie

De respons op de stadspeiling loopt al jarenlang over de hele linie terug. Bij jongere respondenten is dat in veel sterkere mate het geval dan bij oudere respondenten. Daarom stratificeert O&S de steekproef sinds 2020 naar leeftijd. Dat wil zeggen dat de kans om in de steekproef te vallen verschilt per leeftijdscategorie. De procentuele verdeling van leeftijdscategorieën over de respons is dankzij die aanpassing bij benadering gelijk aan hun procentuele verdeling over de totale Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder.

De vragen over het onderwerp maatschappelijke ondersteuning zijn in twee van de drie vragenformulieren opgenomen. De vragen zijn dus voorgelegd aan een dubbele steekproef. Voor vraag 28 (zie bijlage III) kon met opnemen in één formulier worden volstaan.

respons

De totale bruikbare respons bedraagt 1.918 personen (24,0%). In bijlage I worden kenmerken van de totale respons (geslacht, leeftijd) vergeleken met gegevens uit het bevolkingsbestand.

1.4 dit rapport

hoofdstuk

Hoofdstuk 2 gaat in op de resultaten van het onderzoek. Daarbij worden, voor zover informatief, ook de resultaten van eerder onderzoek getoond en vergeleken. Het hoofdstuk bestaat uit vier paragrafen waarin de afzonderlijke hoofdthema's van de vragenlijst aan de orde komen.

bijlagen

Een verantwoording van steekproef en respons staat in bijlage I. Een bespreking van de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van dit onderzoek staat in bijlage II.

De vragenlijst is opgenomen als bijlage III. De onderzoeksresultaten (rechte tellingen en enkele toelichtingen) staan in tabelvorm in bijlage IV.

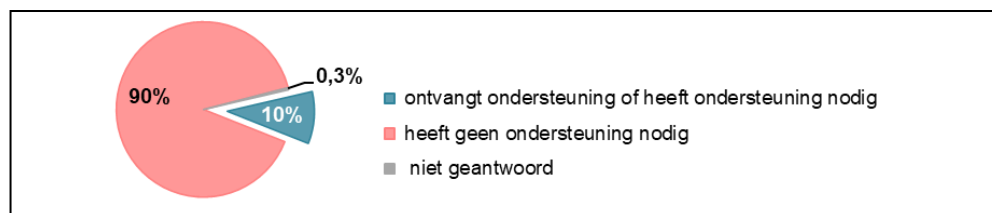
Bijlage V bevat de uitgebreidere toelichtingen die respondenten bij een aantal antwoorden konden geven.

Bijlage VI toont de berekeningswijzen voor respectievelijk een kengetal voor eenzaamheid en een kengetal voor psychische gezondheid.

2 RESULTATEN

2.1 maatschappelijke ondersteuning

Bij het begrip maatschappelijke ondersteuning gaat het om de voorzieningen en de hulp (van personen of instanties) die nodig zijn om zelfstandig te kunnen blijven wonen en om mee te kunnen doen in de samenleving. Deze hulp kan tal van terreinen omvatten, bijvoorbeeld het doen van boodschappen, het aanpassen van een woning, of het regelen van vervoer. Ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of een langdurige ziekte en aan hun naasten valt onder de noemer maatschappelijke ondersteuning.

figuur 2.1 *aandeel respondenten dat maatschappelijke ondersteuning ontvangt of nodig heeft (in procenten; n = 1.918)*

10% van de respondenten (185 personen) antwoordt 'ja' op de vraag of zij maatschappelijke ondersteuning ontvangen dan wel dergelijke hulp nodig hebben. Tabel 2-1 toont dat de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning verhoudingsgewijs veel voorkomt onder 70-plussers, en zeer veel onder 80-plussers.

tabel 2-1 *behoefte aan, en feitelijke ontvangst van maatschappelijke ondersteuning, naar leeftijd in drie klassen*

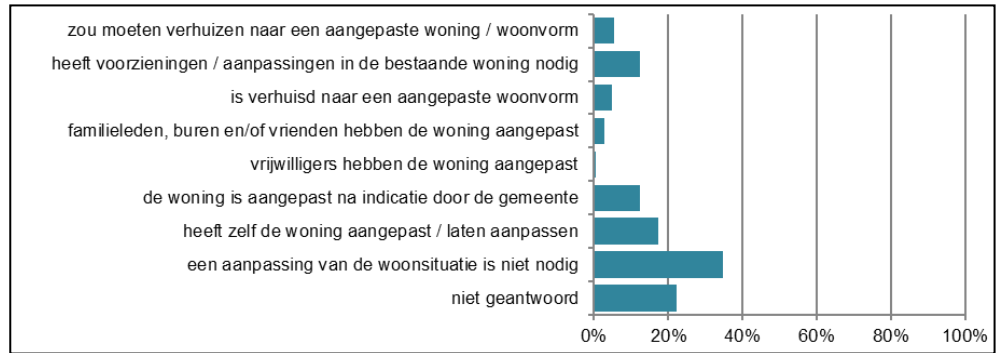
		ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig?		totaal
		ja	nee	
18 t/m 69 jr.	aantal	83	1.412	1.495
	procent	5,6	94,4	100,0
70 t/m 79 jr.	aantal	46	257	303
	procent	15,2	84,8	100,0
80 jr. en ouder	aantal	56	55	111
	procent	50,5	49,5	100,0
totaal	aantal	185	1.782	1.909
	procent	9,7	90,3	100,0

Aan de 185 personen die hulp ontvangen en/of nodig hebben zijn vervolgvragen voorgelegd over de aard van hun behoefte aan maatschappelijke ondersteuning, en over de vraag welke vormen van ondersteuning zij ontvangen, en van wie. De diagrammen in figuur 2.2 t/m 2.9 geven hierin inzicht. Incidenteel zijn deze resultaten gecorrigeerd voor inconsistente beantwoording.

huisvesting

Van de 185 respondenten die ondersteuning nodig hebben er 31 (17%) een - nog niet vervulde - behoefte aan een verandering van de woonsituatie. Tien van deze respondenten zouden naar een aangepaste woonvorm moeten verhuizen; 23 respondenten hebben voorzieningen of aanpassingen in hun woning nodig (twee respondenten hebben beide mogelijkheden aangekruist).

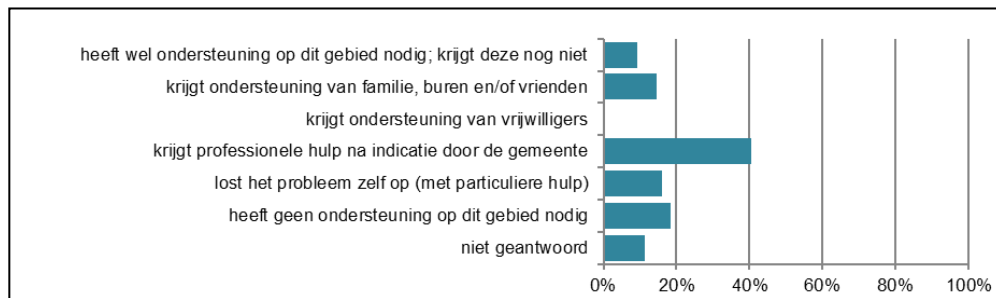
Figuur 2.2 laat zien dat een deel van de respondenten zelf aanpassingen heeft gedaan, of daarbij ondersteuning heeft gehad.

figuur 2.2 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? a - huisvesting (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

huishouden

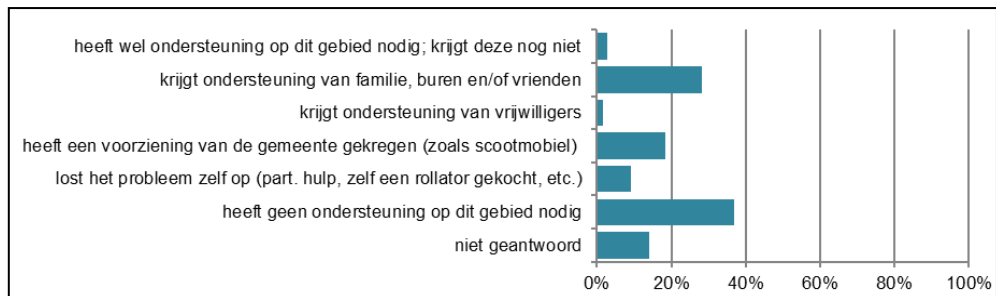
Zeventien van de respondenten die ondersteuning nodig hebben (9%) hebben specifiek op het gebied van het huishouden (schoonmaken, wasgoed) ondersteuning nodig die zij (nog) niet ontvangen. Voor de respondenten die op dit gebied wel ondersteuning krijgen wordt veel opgelost door het eigen sociale netwerk, door particuliere hulp of (na indicatie) door de gemeente (figuur 2.3).

figuur 2.3 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? b - het huishouden (schoonmaken, wasgoed) (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

mobiliteit

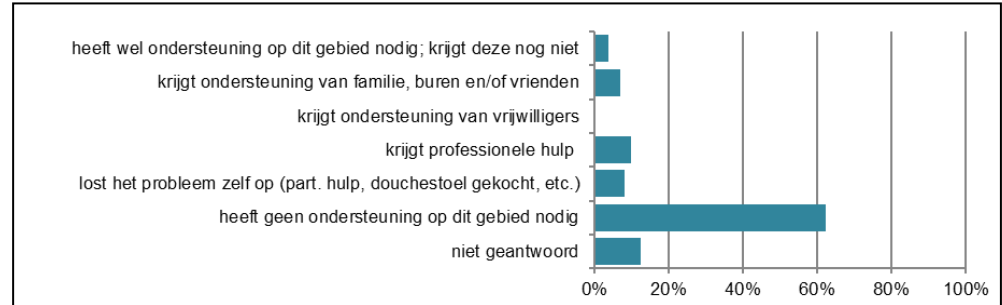
Op het gebied van mobiliteit (bijvoorbeeld boodschappen doen) hebben vijf respondenten (3%) ondersteuning nodig, terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Andere respondenten krijgen via de WMO een voorziening zoals een scootmobiel, of krijgen op dit gebied hulp van bekenden, of lossen een eventueel probleem zelf op (figuur 2.4).

figuur 2.4 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? c - mobiliteit (boodschappen, naar de kapper, ommetje) (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

dagelijkse activiteiten

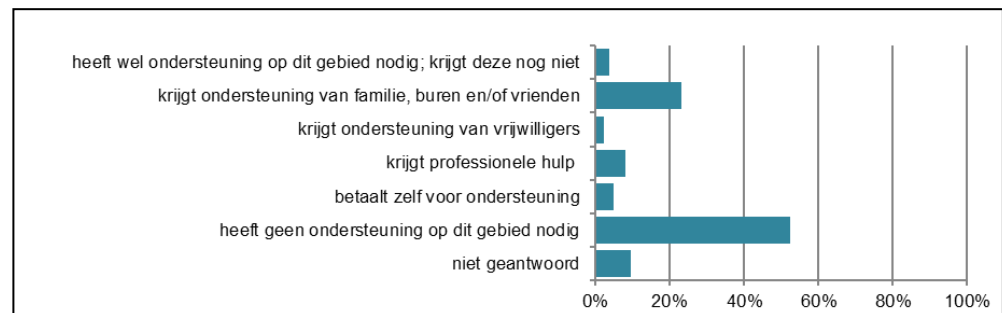
Op het gebied van de dagelijkse activiteiten, zoals opstaan, douchen en aankleden, hebben zeven respondenten ondersteuning nodig die zij nog niet ontvangen (4% van de 185 respondenten die hulp nodig hebben). De overige 40 respondenten die hulp op dit gebied nodig hebben krijgen professionele ondersteuning of zij lossen het zelf op, al of niet met hulp uit hun netwerk (figuur 2.5).

figuur 2.5 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? d - dagelijkse activiteiten (opstaan, douchen, aankleden, eten e.d.) (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

administratie; financiën

Op het gebied van administratie / financiën hebben zeven respondenten ondersteuning nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Hulp op dit gebied krijgen (andere) respondenten vooral uit het eigen sociale netwerk (figuur 2.6).

figuur 2.6 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? e - het op orde houden van administratie en financiën (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

invulling van de dag

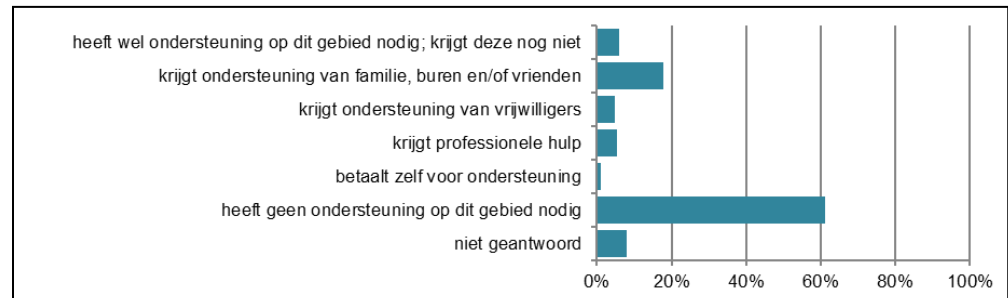
Op het gebied van hobby's, werk en studie hebben acht respondenten (4%) hulp nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Hulp op deze gebieden, voor zover nodig, krijgen verdere respondenten vooral uit het eigen netwerk (9%). 66% van de respondenten die (in het algemeen) ondersteuning nodig hebben, heeft géén ondersteuning nodig op het gebied van de eigen dagbesteding (figuur 2.7).

figuur 2.7 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? f - invulling van de dag (hobby's, werk, studie) (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

sociale contacten

Waar het gaat om sociale contacten hebben elf respondenten (6%) hulp nodig, terwijl zij die (nog) niet ontvangen. Ondersteuning op dit gebied komt voor de andere respondenten die daaraan behoefte hebben vooral vanuit het eigen netwerk (18%). 61% heeft géén ondersteuning op dit gebied nodig (figuur 2.8).

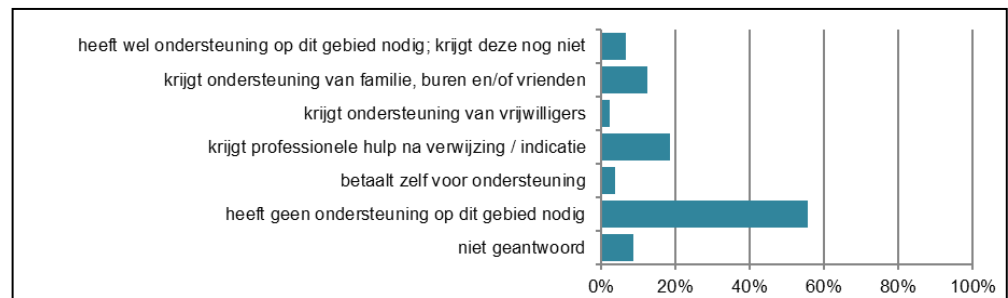

figuur 2.8 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? g - het onderhouden van sociale contacten (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

stress, verwardheid, angst, depressie

Waar het gaat om klachten zoals stress, verwardheid of gevoelens van angst of depressie hebben twaalf respondenten (6%) hulp nodig terwijl zij die (nog) niet ontvangen.

Andere respondenten die daaraan behoefte hebben krijgen professionele ondersteuning of ontvangen hulp vanuit het eigen netwerk (figuur 2.9).

figuur 2.9 Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? h - bij eventuele klachten zoals stress, verwardheid of gevoelens van angst of depressie (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 185)

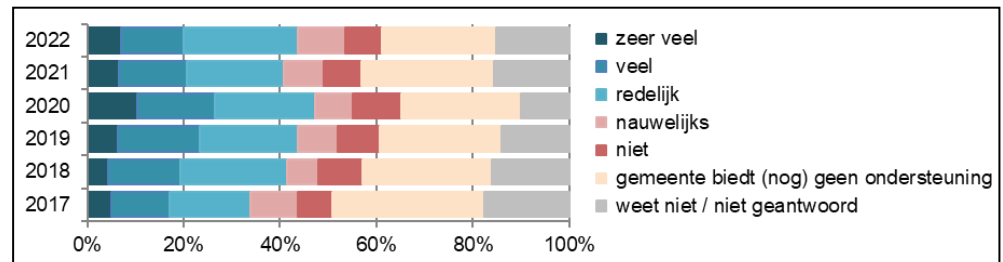
rol van de gemeente

Het aandeel van de gemeente Zoetermeer in maatschappelijke ondersteuning is drieledig. Het kan bestaan uit:

- het bieden van algemene voorzieningen;
- een gesprek met een Wmo-consulent (wanneer een inwoner zich persoonlijk meldt met een ondersteuningsvraag). Dit gesprek kan resulteren in (maatwerk) ondersteuning door de gemeente en/of een instelling.
- vrij inzetbare voorzieningen: de gemeente Zoetermeer biedt zorgaanbieders de mogelijkheid om zelf een lichte toets uit te voeren en daarna recreatieve dagbesteding en vervoer, kortdurende individuele begeleiding, zorgcoördinatie en/of waakvlamcontact aan te bieden.

Aan de 185 respondenten die ondersteuning nodig hebben is gevraagd in welke mate de ondersteuning door de gemeente ertoe bijdraagt dat zij zelfstandig kunnen blijven wonen. Figuur 2.10 toont dat, door de jaren heen, degenen die over deze vraag een oordeel kunnen hebben, in meerderheid redelijk tot zeer positief zijn over de rol van de gemeente. Dat neemt niet weg dat het aandeel respondenten met een minder gunstig oordeel – ook door de jaren heen - tamelijk constant is: in 2022 zo'n 17%.

24% van degenen die hulp nodig hebben meldt dat de gemeente geen, of nóg geen ondersteuning biedt. Dat hoeft niet zo veel te betekenen. De gemeente kan immers geen volledig overzicht over alle hulpvragen hebben. Een hulpvraag die in eigen kring wordt opgelost zal de gemeente niet altijd ter ore komen. Ook dit percentage is door de jaren heen tamelijk constant.

figuur 2.10 mate waarin de ondersteuning door de gemeente ertoe bijdraagt dat mensen (met behoefte aan ondersteuning) zelfstandig kunnen blijven wonen (in procenten; $n_{2022} = 185$)

Wmo-loket

Het Wmo-loket is het loket voor vragen over welzijn en zorg, waar alle inwoners terecht kunnen voor informatie, advies en ondersteuning. Dit loket in het Stadhuis-Forum is bekend bij 1.066 respondenten (56%). (zie tabel IV-11, p.45). 12% van deze 1.066 respondenten heeft in de twaalf maanden voorafgaand aan de stadspeiling informatie opgevraagd bij het Wmo-loket (telefonisch of door een persoonlijk bezoek). Zij beoordelen de verkregen informatie gemiddeld met het rapportcijfer 6,3. Dat is iets lager dan in voorgaande jaren. Van de 118 beoordelingen zijn er 35 (30%) lager dan een 6.

Bij de beoordelingen is om een toelichting gevraagd. Deze toelichtingen staan op p.57 en verder (bijlage V-1). Bij lezing hiervan dient men zich te realiseren dat het commentaar weliswaar illustratief is, maar niet representatief voor de mening van alle gebruikers van het loket. Net als in voorgaande jaren valt namelijk op dat een verhoudingsgewijs groot deel van de lagere waarderingen (5 of lager) van een toelichting is voorzien. Deze toelichtingen gaan onder meer over gebrek aan empathie, lange wachttijden, tekortschietende kennis en tekortschietende communicatie.

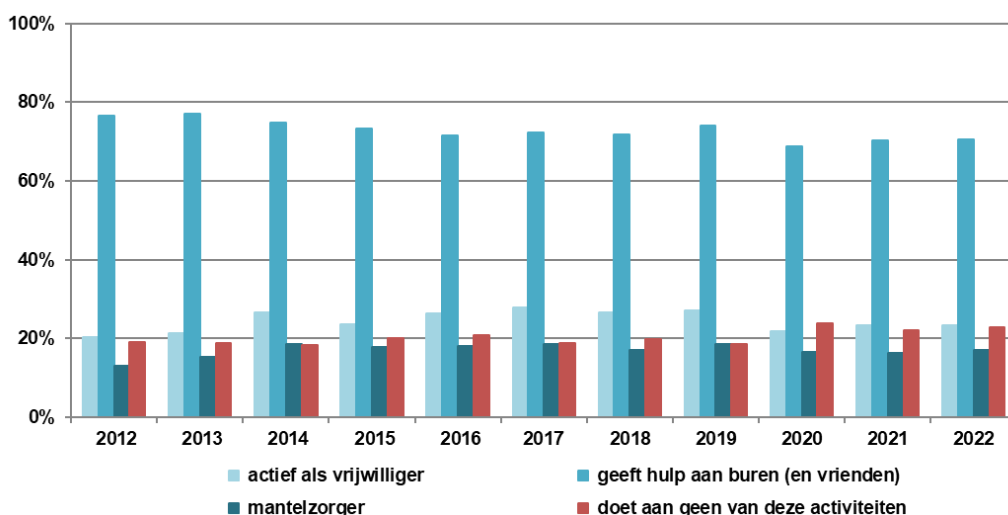
Bij de hogere cijfers worden veel minder opmerkingen gemaakt. Veelal vormt dit commentaar een bevestiging van het voldoende of hoge cijfer, maar ook hierbij worden kritische opmerkingen gemaakt, met name over de lange tijd die de procedures in beslag nemen.

2.2 vrijwilligerswerk, burenen- en vrienden hulp, mantelzorg

Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald (of hooguit tegen een geringe vergoeding) wordt verricht ten behoeve van anderen of van de samenleving. Onder *burenen- en vrienden hulp* wordt in dit onderzoek verstaan: de praktische hulp die burenen en bekenden elkaar onderling geven. Voorbeelden zijn het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd.

Mantelzorg is de zorg voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulpbehoevende naaste, d.w.z. de partner, een ouder, een kind of ander familielid, een vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners. Zij geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie zij zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

Figuur 2.11 toont voor een reeks van jaren de percentages respondenten die aan één of meer van de omschreven vormen van hulpverlening doen. In 2022 is 23% van de respons actief als vrijwilliger. 71% helpt burenen of vrienden. 17% noemt zichzelf mantelzorger. 23% van de respons doet aan geen van deze vormen van hulpverlening.

figuur 2.11 percentages respondenten die actief zijn als vrijwilliger, die hulp geven aan burens en vrienden, en die actief zijn als mantelzorger, in 2022 en de tien jaren daarvoor (in procenten; meer dan één antwoordmogelijkheid per respondent; n₂₀₂₂ = 1.918)

leeftijd

In tabel 2-2 worden de deelnamepercentages aan vrijwilligerswerk, burenhulp en mantelzorg per leeftijdsgroep vergeleken voor de jaren 2019 t/m 2022. Allereerst maakt deze tabel duidelijk dat deelname aan vrijwilligerswerk en het zijn van mantelzorger een duidelijke samenhang vertonen met de leeftijd van de respondenten. Jonge respondenten (jonger dan 40 jaar) doen relatief weinig aan vrijwilligerswerk en zijn veel minder vaak mantelzorger dan respondenten tussen de 40 en 80 jaar.

tabel 2-2 percentages respondenten die actief zijn als vrijwilliger, die hulp geven aan burens en vrienden, en/of actief zijn als mantelzorger, naar de leeftijd in vijf klassen, in 2019 t/m 2022

		vrijwilliger	helpt burens	mantelzorger	geen van deze	100% =
18 t/m 39 jr.	2022	15,2	66,1	7,6	29,7	499
	2021	16,1	66,8	6,9	27,6	548
	2020	14,3	64,9	5,0	30,9	664
	2019	14,5	68,8	8,7	27,0	311
40 t/m 54 jr.	2022	21,6	71,0	19,3	21,0	482
	2021	24,7	73,8	18,3	19,4	469
	2020	23,1	72,1	18,0	21,2	566
	2019	28,3	77,4	19,0	15,2	389
55 t/m 69 jr.	2022	28,3	76,2	22,9	15,8	520
	2021	27,0	73,2	26,3	16,7	514
	2020	27,6	72,8	27,2	17,1	615
	2019	28,0	79,1	24,5	13,1	732
70 t/m 79 jr.	2022	33,9	77,3	20,7	16,4	304
	2021	29,7	72,9	14,7	19,0	306
	2020	28,1	71,6	18,8	17,5	292
	2019	38,1	74,0	16,1	18,1	404
80 jr. en ouder	2022	16,1	44,6	12,5	50,0	112
	2021	17,1	51,4	11,4	41,0	105
	2020	11,3	46,8	15,3	46,8	124
	2019	13,7	52,4	16,9	36,3	124
totaal	2022	23,4	70,5	17,0	22,8	1.918
	2021	23,3	70,3	16,3	22,1	1.942
	2020	21,8	68,7	16,6	23,8	2.261
	2019	27,1	74,4	18,7	18,2	1.960

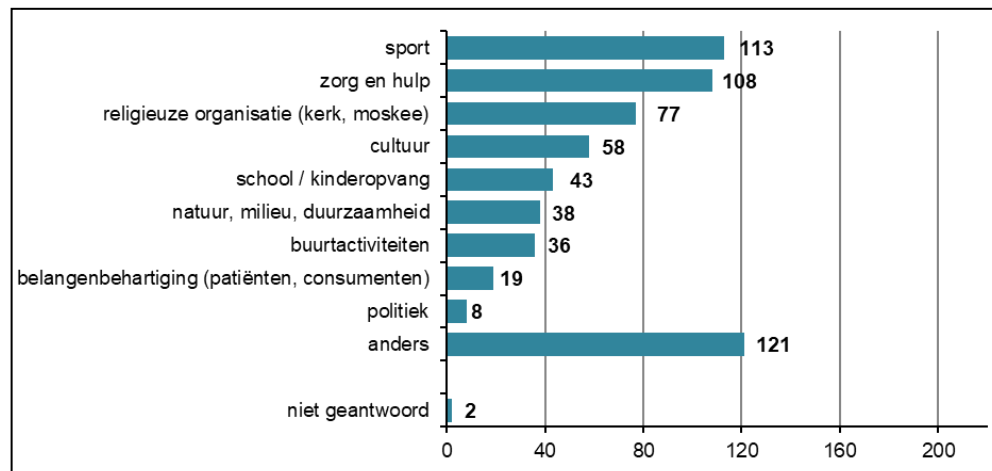

Verder: waar het gaat om deelname aan vrijwilligerswerk was er in het jaar 2020 over het geheel gezien een afname ten opzichte van 2019, met name onder respondenten tussen 70 en 80 jaar. Dat verschil ten opzichte van 2019 doet zich onder 70+'ers in iets mindere mate ook nog voor in 2021. In 2022 komt het percentage weer in de buurt van dat uit 2019. Het is aannemelijk dat de verschillen tussen de beschouwde jaren komen doordat personen uit risicogroepen zich in verband met het risico van covid-19 tijdelijk hebben teruggetrokken van het vrijwilligerswerk. Aantoonbaar is dat echter niet.

Hieronder wordt nader ingegaan op vrijwilligerswerk en mantelzorg. De vraag over burenhulp en vrienden hulp is niet verder uitgediept.

vrijwilligerswerk

Aan de 448 respondenten die hebben geantwoord dat zij vrijwilligerswerk verrichten is een aantal maatschappelijke sectoren voorgelegd, met de vraag in welke van deze sectoren zij als vrijwilliger actief zijn. Figuur 2.12 toont de antwoorden. Net als in voorgaande jaren zijn *sport* en *zorg en hulp* de meest genoemde sectoren, met beide meer dan 100 deelnemers. Religieuze organisaties en cultuur scoren iets lager (77, respectievelijk 58 deelnemers). De meeste overige sectoren hebben rond de 40 deelnemers onder de respondenten.

figuur 2.12 maatschappelijke sectoren waarvoor respondenten vrijwilligerswerk doen (absolute aantallen; meer dan één antwoord per persoon mogelijk; n = 448)

vrijwilligersplatform

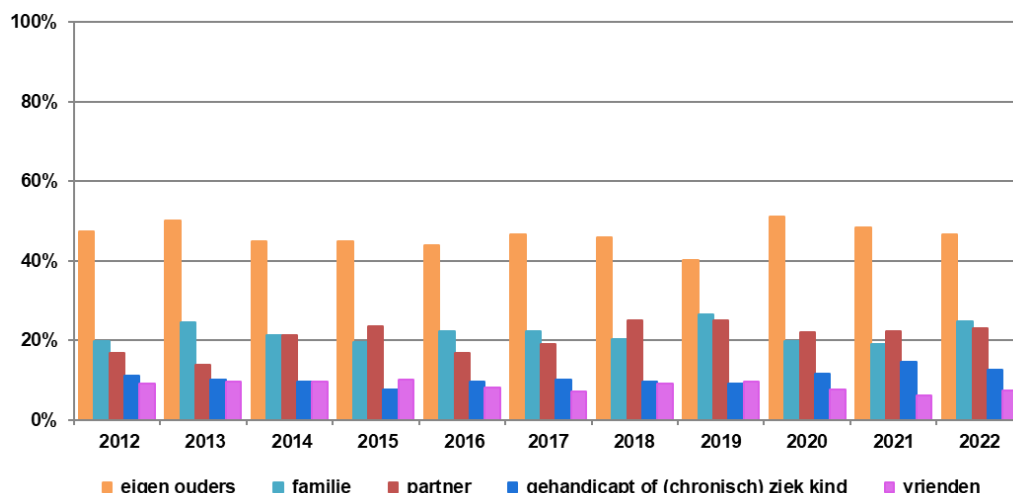
Zoetermeer voor elkaar is het vrijwilligersplatform in de gemeente Zoetermeer. De website Zoetermeervoorelkaar.nl brengt de vraag naar, en het aanbod van vrijwilligerswerk op een plek samen. Van alle respondenten kent 20% dit vrijwilligersplatform (375 respondenten). 27 van hen zeggen in de afgelopen twaalf maanden gebruik te hebben gemaakt van het platform (tabel IV-16 en IV-17, p.46).

mantelzorg

Het geven van mantelzorg doet in het algemeen een zwaarder beroep op de hulpgever dan vrijwilligerswerk en burenhulp. Van alle respondenten noemen er 327 (17%) zichzelf mantelzorger.

Figuur 2.13 toont dat de eigen ouders in 2021 in 48% van de gevallen verzorgden van de mantelzorgers zijn. 23% noemt de eigen partner als verzorgde, 13% noemt een gehandicapt of chronisch ziek kind, 25 noemt (andere) familie. Deze cijfers komen sterk overeen met die van 2020 en 2021.

De getallen van vóór 2020 zijn gebaseerd op een iets andere leeftijdsverdeling van de respons (gemiddeld ouder dan in de jaren 2020 t/m 2022), omdat destijds nog geen stratificatie naar leeftijd plaatsvond. De getallen uit die eerdere jaren laten wel ongeveer hetzelfde beeld zien als die uit 2022, maar zijn niet tot in detail daarmee vergelijkbaar.

figuur 2.13 aard van de relatie tussen de mantelzorgers en de ontvanger van mantelzorg in 2022 en de tien jaar daarvoor (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n₂₀₂₂ = 327)

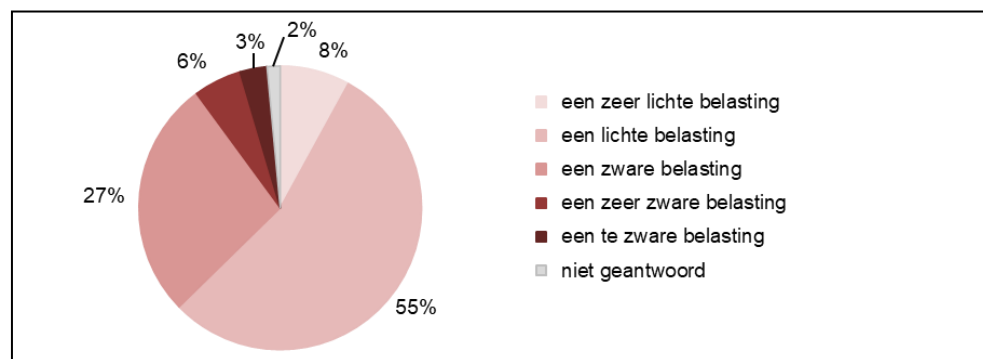
fysieke en psychische belasting van mantelzorgers

Een groot deel van de mantelzorgers (65%) verricht de mantelzorg meer dan een keer per week. 27% van alle mantelzorgers verricht mantelzorg alleen buiten Zoetermeer; 61% alleen binnen Zoetermeer. 11% heeft zowel binnen als buiten Zoetermeer zorgtaken.

Een groot deel van de mantelzorgers (63%) kan de zorg zelf goed aan. Zij beschouwen de mantelzorg als een *lichte* of *zeer lichte* belasting.

33% van de 327 mantelzorgers zegt de belasting *zwaar* of *zeer zwaar* te vinden.

Tien mantelzorgers (3%) achten de belasting *te zwaar*.

figuur 2.14 de belasting die mantelzorgers ervaren bij hun zorgtaken (in procenten; n = 327)

In bijlage V-2 (p.59) lichten respondenten hun antwoorden toe.

Van degenen die de belasting als *licht* of *zeer licht* zeggen te beschouwen geven sommigen aan dat het om beperkte of weinig frequente werkzaamheden gaat. Sommige mantelzorgers ervaren verlichting doordat de zorg gedeeld wordt of vooral in professionele handen is, bijvoorbeeld in een verpleeghuis. Een aantal respondenten geeft aan dat de belasting weliswaar nu licht is, maar dat de zwaarte ervan veranderlijk is.

Uit enkele van de beschrijvingen blijkt dat het eigenlijk niet om mantelzorg gaat.

De belasting wordt door de respondent *zwaar*, *zeer zwaar* of *te zwaar* genoemd als de mantelzorg tijdrovend is, in combinatie met de eigen baan en/of het eigen huishouden, of als gezondheidsproblemen van de mantelzorgers zelf een rol spelen. Daarnaast kan ook de fysieke en mentale belasting die voortkomt uit de mantelzorg zelf het (te) zwaar maken.

In enkele gevallen gaat het commentaar over niet-beschikbare of nog niet beschikbare professionele zorg, waarbij met de beschuldigende vinger naar de overheid gewezen wordt: naar het rijksbeleid of naar de rol van de gemeente.

mantelzorgondersteuning - de aanbieder daarvan sinds 2021

Tot in het jaar 2021 was ZoSamen (netwerk van in Zoetermeer actieve welzijnsorganisaties) een belangrijke partner van de gemeente. De gemeente bood, meestal via ZoSamen, verschillende vormen van ondersteuning aan mantelzorgers.

Vanaf 1 mei 2021 heeft inZet deze ondersteuningstaak overgenomen. InZet is een Zoetermeers samenwerkingsverband van negen organisaties uit de zorgsector (zie § 2.4). Het jaar 2022 is dus het eerste volle jaar waarin inZet voor de gemeente en haar inwoners actief was.

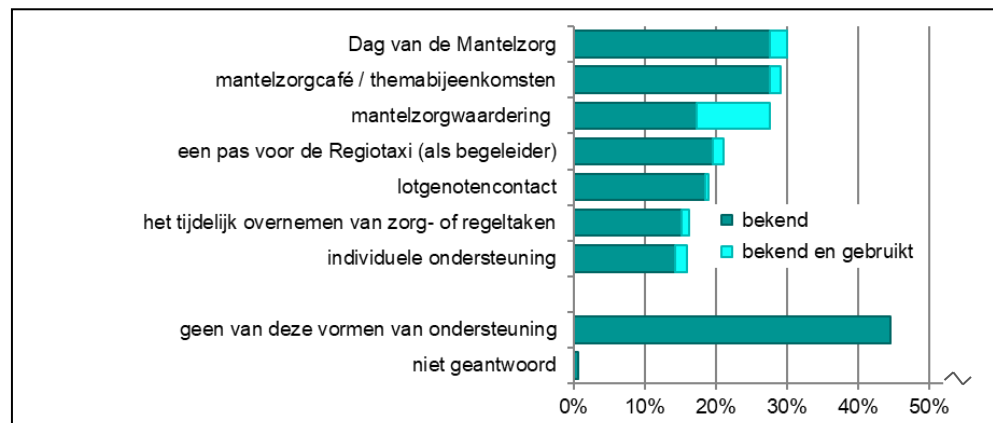
mantelzorgondersteuning - bekendheid

Van de mantelzorgers onder de respondenten heeft 55% gehoord van één of meer van de door inZet aangeboden vormen van mantelzorgondersteuning (zie figuur 2.15). Enkele vormen van ondersteuning zijn bekend bij zo'n 30% van de mantelzorgers: de *Dag van de Mantelzorg*, het *mantelzorgcafé* en de *mantelzorgwaardering*.

mantelzorgondersteuning - gebruik

Van alle 327 mantelzorgers zeggen er 50 (15%) dat zij in de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête gebruik gemaakt hebben van één of meer van de genoemde vormen van mantelzorgondersteuning.

De *mantelzorgwaardering* is in 2022 het meest gebruikt, namelijk door 38 mantelzorgers (dat is 12% van de mantelzorgers in de respons).

figuur 2.15 vormen van ondersteuning door inZet en de gemeente waar de mantelzorgers van gehoord heeft, en vormen van ondersteuning die de mantelzorgers gebruikt heeft in de voorafgaande twaalf maanden (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk; n = 327)

In twee eerdere onderzoeken over maatschappelijke ondersteuning (2015 en 2016) bleek dat de bekendheid van mantelzorgondersteuning een samenhang vertoonde met de zwaarte van de zorg. Naarmate men een zwaardere belasting ervoer was men gemiddeld beter op de hoogte van het bestaan van vormen van mantelzorgondersteuning. Dat beeld komt in 2022 niet meer naar voren: tabel 2-3 laat, net als in de jaren 2017-2021, geen significant verband zien tussen de zwaarte van de mantelzorg en de bekendheid met ondersteuning.

tabel 2-3 *de ervaren belasting van mantelzorgers in relatie tot hun bekendheid met mantelzorgondersteuning (absoluut en in procenten; n = 327).*

ervaren belasting		bekendheid met een of meer vormen van mantelzorgondersteuning		
		ja	nee	totaal
een zeer lichte belasting	aantal	14	12	26
	procent	53,8	46,2	100,0
een lichte belasting	aantal	98	81	179
	procent	54,7	45,3	100,0
een zware belasting	aantal	50	39	89
	procent	56,2	43,8	100,0
een zeer zware belasting	aantal	10	8	18
	procent	55,6	44,4	100,0
een te zware belasting	aantal	5	5	10
	procent	50,0	50,0	100,0
zwaarte niet bekend	aantal	2	3	5
	procent	40,0	60,0	100,0
totaal	aantal	179	148	327
	procent	54,7	45,3	100,0

mantelzorgondersteuning - beoordeling

Op de vraag aan mantelzorgers of zij vinden dat de gemeente, met de ondersteuning die zij rechtstreeks of via inZet aanbiedt, zorgt voor voldoende ondersteuning bij de zorgtaken, antwoordt 20% van de mantelzorgers *ja*. 9% antwoordt *nee*. 70% heeft hierover geen mening.

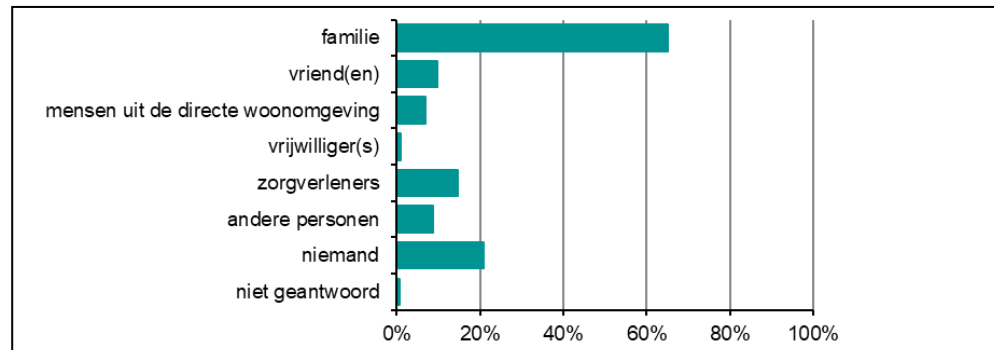
De antwoorden op de vraag of de gemeente voldoende ondersteuning biedt vertonen enige (positieve) samenhang met de bekendheid van vormen van mantelzorgondersteuning (tabel 2-4). Onder de aanname dat dit verband causaal is zou een grotere bekendheid dus tot meer tevredenheid kunnen leiden.

tabel 2-4 *het oordeel over mantelzorgondersteuning door de gemeente / inZet in relatie tot hun bekendheid met mantelzorgondersteuning (absoluut en in procenten; n = 327).*

gemeente biedt voldoende ondersteuning?		bekendheid met een of meer vormen van mantelzorgondersteuning		
		ja	nee	totaal
ja	aantal	56	10	66
	procent	31,3	6,8	20,2
nee	aantal	16	14	30
	procent	8,9	9,5	9,2
geen mening	aantal	105	123	228
	procent	58,7	83,1	69,7
niet geantwoord	aantal	2	1	3
	procent	1,1	0,7	0,9
totaal	aantal	179	148	327
	procent	100,0	100,0	100,0

ondersteuning vanuit het eigen netwerk

Ondersteuning door de eigen omgeving is voor de mantelzorgers meer aan de orde dan ondersteuning door de gemeente of door inZet: 79% van de mantelzorgers weet zich door de eigen omgeving ondersteund. Figuur 2.16 laat zien welke personen uit de eigen omgeving voor deze ondersteuning zorgen. Duidelijk is dat mantelzorgers de meeste ondersteuning vinden bij de eigen familie (65%).

figuur 2.16 personen uit de eigen omgeving die de mantelzorg ondersteunen (in procenten; meer antwoorden per respondent mogelijk, n = 327)

beoordeling van de ondersteuning vanuit het eigen netwerk

Van alle mantelzorgers vindt 75% dat de mensen uit de eigen omgeving hen voldoende ondersteunen bij hun zorgtaken. 21% vindt de ondersteuning uit de eigen omgeving niet voldoende (tabel IV-28, p.49). Die uitkomst is vergelijkbaar met die uit voorgaande jaren.

beoordeling van de totale ondersteuning (eigen netwerk + gemeente / inZet)

Wanneer naar het geheel gekeken wordt (d.w.z. naar de eigen omgeving enerzijds en de gemeente en inZet anderzijds) voelt 67% van de mantelzorgers zich voldoende ondersteund en voelt 29% zich niet voldoende ondersteund (tabel IV-29, p.49). Ook deze cijfers zijn vergelijkbaar met die uit recente jaren.

behoefte aan (aanvullende) ondersteuning

Bijlage V-3 (p.61 e.v.) laat de antwoorden zien op de vraag aan welke (aanvullende) ondersteuning mantelzorgers behoefte hebben. In de bijlage is onderscheid gemaakt tussen de antwoorden van respondenten die zich wél voldoende ondersteund voelen en respondenten die zich niet voldoende ondersteund voelen. Enkele antwoorden worden meer dan eenmaal gegeven, o.a.:

- (voorlopig) geen behoefte (dit antwoord wordt vooral gegeven door respondenten die zich al voldoende ondersteund voelen);
- respijtzorg; overbruggingszorg, bijvoorbeeld tijdens een indicatietraject;
- meer steun vanuit de eigen familie;
- financiële ondersteuning;
- minder bureaucratie, meer eenvoud;
- praktische ondersteuning, bijvoorbeeld huishoudelijke hulp;
- begrip, mentale steun.

2.3 samenwerkingsverband inZet

InZet is een Zoetermeers samenwerkingsverband van negen organisaties, waar inwoners sinds 1 mei 2021 terecht kunnen met hulpvragen op het gebied van zorg, welzijn, ondersteuning, dagbesteding en preventieve jeugdhulp (d.w.z. activiteiten om jeugdhulp te voorkomen). Voor de Zoetermeerse inwoners vormt inZet één centrale organisatie, met één website, één telefoonnummer en zes inlooplocaties in de wijken.

Van alle respondenten heeft (in 2022) 21% al eens van inZet gehoord (in 2021 was dat 18%). Van deze groep heeft 9% (36 respondenten) in de twaalf maanden voor de stadspeiling gebruik gemaakt van dienstverlening door inZet.

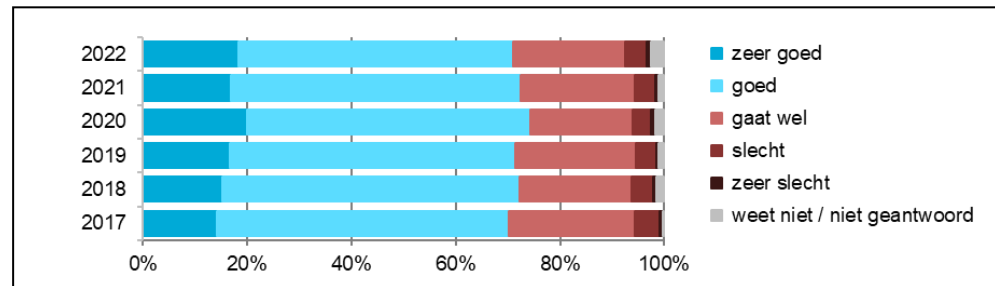
Naar een beoordeling van deze dienstverlening is in 2022 niet door de gemeente gevraagd. InZet heeft wel zelf een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder ruim 900 zorgcliënten en deelnemers aan activiteiten van inZet. Dit onderzoek heeft het waarderingscijfer 8 opgeleverd. In 2023 gaat de gemeente ook zelf de tevredenheid over de dienstverlening door inZet meten.

2.4 gezondheid en welbevinden

2.4.1 gezondheid algemeen

71% van de respondenten meent dat er weinig of niets te klagen is over de eigen gezondheid: zij achten hun gezondheid goed of zeer goed. 5% van de respondenten acht de eigen gezondheid slecht of zeer slecht.

De verschillen met eerdere meetjaren zijn niet groot, afgezien van een kleine trendbreuk in 2020, die werd veroorzaakt door de nieuwe wijze van steekproef-trekking (zie de toelichting op p.7).

figuur 2.17 beoordeling van de eigen gezondheid in 2022 en de vijf voorafgaande jaren (in procenten; $n_{2022} = 1.918$)

2.4.2 eenzaamheid

Aan de respondenten zijn elf stellingen voorgelegd die betrekking hebben op eenzaamheid. De stellingen vormen een standaard vragenset. Deze is ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld en Kamphuis (1985)¹. De drie antwoordmogelijkheden bij deze stellingen zijn: *ja*, *min of meer* en *nee*. Uit deze antwoorden is een eenzaamheidsscore te berekenen.

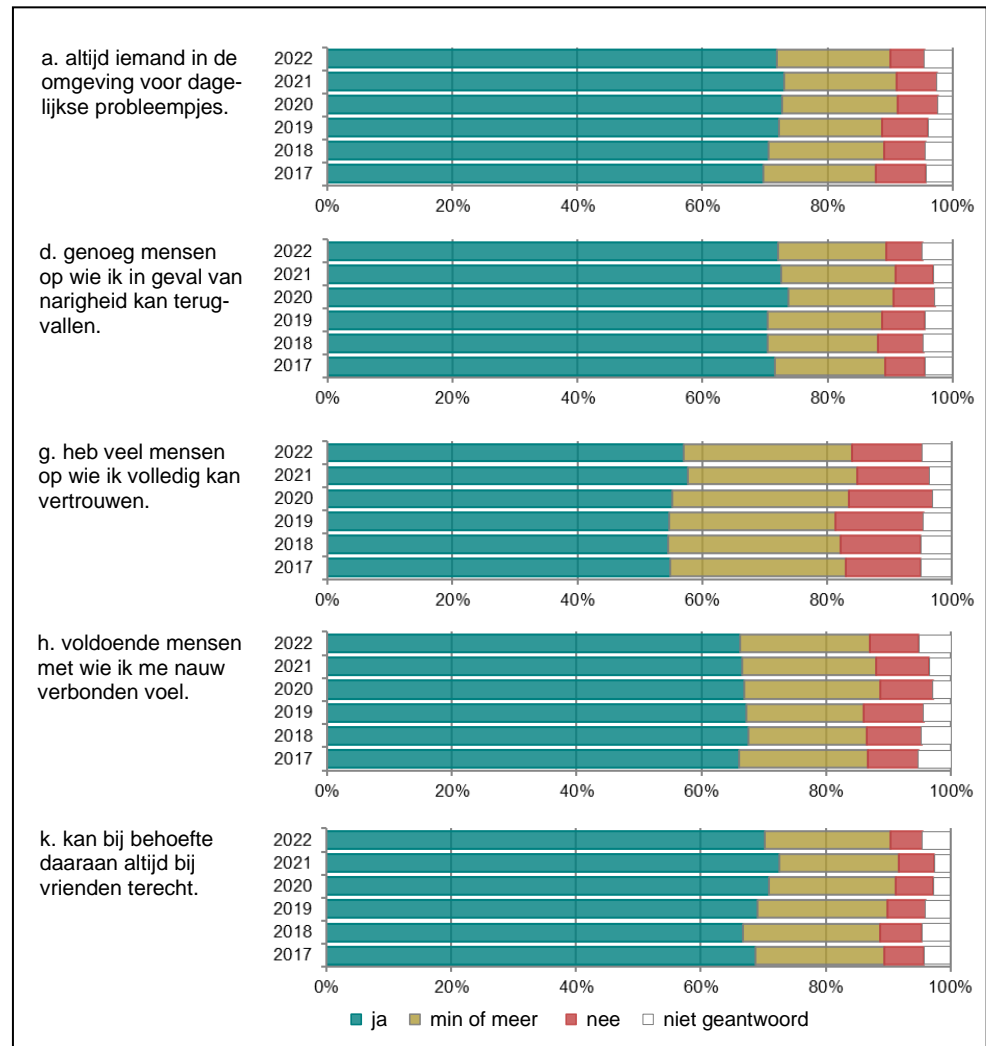
De stellingen luiden:

- Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- Ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- Ik ervaar een leegte om mij heen.
- Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- Ik mis gezelligheid om mij heen.
- Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- Ik mis mensen om mij heen.
- Vaak voel ik me in de steek gelaten.
- Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

verbondenheid

Vijf stellingen (de stellingen a, d, g, h en k) gaan over een gevoel van verbondenheid. De stellingen zijn positief geformuleerd: een antwoord 'nee' bij een van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. Figuur 2.18 laat zien dat de positieve antwoorden bij deze stellingen sterk overheersen (in 2022 ligt het aandeel tussen 57% en 72%). Telkens kiest ook een tamelijk grote groep een neutraal antwoord (tussen 17% en 27%). Een minderheid (tussen 5% en 11%) kiest 'nee'.

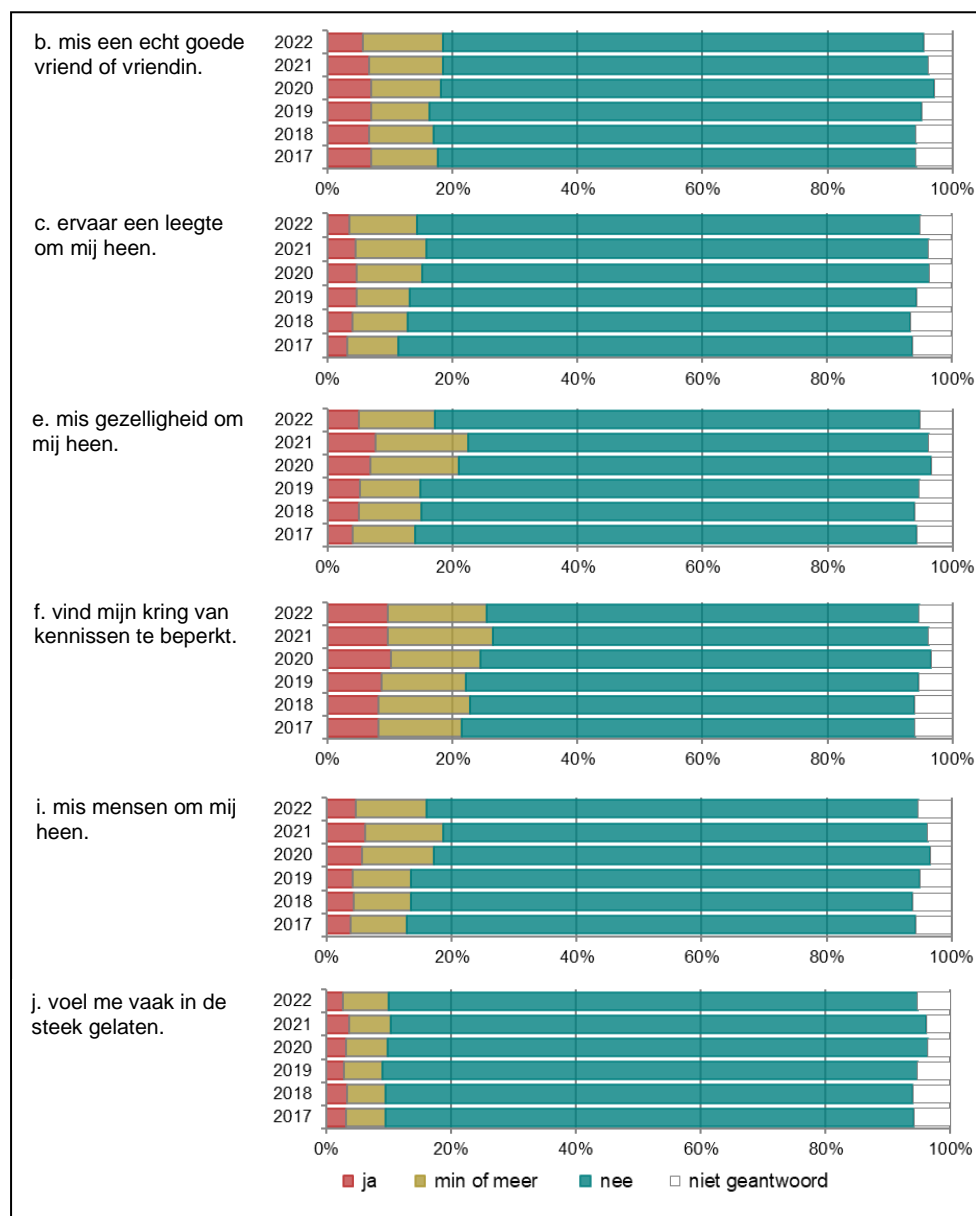
¹ de Jong Gierveld, J., & Kamphuis, F.H. (1985). The development of a Rasch-type loneliness-scale. *Applied Psychological Measurement*, 9, 289-299.

figuur 2.18 reacties op positief geformuleerde stellingen over eenzaamheid in 2022 en de vijf voorgaande jaren (in procenten; $n_{2022} = 1.918$; stellingen worden verkort weergegeven)

gemis van sociale relaties

Zes stellingen (de stellingen b, c, e, f, i en j) gaan over een gemis aan sociale relaties. De stellingen zijn negatief getoonzet: een antwoord 'ja' bij één van deze stellingen versterkt de eenzaamheidsscore. De reacties op deze zes stellingen staan in figuur 2.19. Reacties met een positieve strekking (dus het antwoord 'nee') komen bij deze stellingen meer voor dan bij de stellingen over verbondenheid: in 2022 geldt dat voor 69 tot 85% van de respons. Verder kiest 11 tot 16% een neutraal antwoord. Een minderheid (4% tot 10%) kiest het antwoord 'ja'.

figuur 2.19 reacties op negatief geformuleerde stellingen over eenzaamheid in 2022 en de vijf voorgaande jaren (in procenten; $n_{2022} = 1.942$; stellingen worden verkort weergegeven)

eenzaamheidsscore

Bijlage VI (p.63) licht toe hoe uit de antwoorden op de elf bovenstaande stellingen een eenzaamheidsscore wordt berekend. Deze score kan (op individueel niveau) gehele waarden aannemen tussen nul (niet eenzaam) en 11 (zeer sterke eenzaamheid). Dus: hoe lager de score, hoe gunstiger (hoe minder eenzaam). De gemiddelde eenzaamheidsscore voor de gehele respons in 2022 is 2,5 (zie tabel 2-5).

tabel 2-5 gemiddelde eenzaamheidsscores in 2022 en de vijf voorafgaande jaren ($n_{2022} = 1.811$)

	gemiddelde eenzaamheidsscore
2022	2,5
2021	2,6
2020	2,6
2019	2,4
2018	2,5
2017	2,4

Tabel 2-6 toont hoe de op respondentniveau berekende eenzaamheid in 2022 verdeeld is over vier eenzaamheidsklassen. Bij 36% van de respons is er sprake van een mate van eenzaamheid; bij 7% van de respons is dat een sterke of zeer sterke eenzaamheid.

tabel 2-6 *eenzaamheidsscore (2022) in vier klassen*

		aantal	procent
niet eenzaam	(0-2)	1.155	63,8
matige eenzaamheid	(3-8)	528	29,2
sterke eenzaamheid	(9-10)	93	5,1
zeer sterke eenzaamheid	(11)	35	1,9
totaal (eenzaamheidsscore bekend)		1.811	100,0

Tabel 2-7 laat de gemiddelde eenzaamheidsscore op wijkniveau (plus de buurten Buytenwegh en De Leyens) zien voor 2022 en de vijf jaar daarvoor. De gemiddelde eenzaamheidsscores vertonen zowel verschillen van wijk tot wijk (Meerzicht scoort relatief ongunstig, Rokkeveen en De Leyens relatief gunstig), als verschillen met voorgaande jaren.

tabel 2-7 *gemiddelde scores (s) op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per wijk, in 2022 en de vijf voorafgaande jaren*

wijk	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	s	n	s	n	s	n	s	n	s	n	s	n
Centrum	2,8	281	2,7	300	3,3	282	2,7	305	2,7	297	2,7	304
Meerzicht	2,7	234	2,7	233	2,5	208	2,5	231	3,2	214	2,9	184
Buytenwegh	2,7	133	2,7	148	2,2	129	2,5	160	3,0	134	2,6	133
De Leyens	2,0	178	2,3	205	2,0	159	2,4	162	2,3	172	2,3	137
Seghwaert	2,5	258	2,5	252	2,5	248	2,5	240	2,8	255	2,5	249
Noordhove	2,4	146	2,2	170	2,2	133	2,6	142	2,1	123	2,7	123
Rokkeveen	2,3	378	2,5	395	2,3	332	2,7	359	2,7	337	2,3	346
Oosterheem	2,1	287	2,2	276	1,9	271	2,6	382	2,3	318	2,4	311
overig/onbekend	2,6	60	3,1	84	2,7	133	2,7	197	1,8	12	1,1	24
Zoetermeer	2,4	1.955	2,5	2.066	2,4	1.895	2,6	2.178	2,6	1.862	2,5	1.811

s = gemiddelde eenzaamheidsscore; n = aantal respondenten (per wijk en totaal)

In tabel 2-8 wordt voor 2022 en de vijf jaar daarvoor nagegaan welke verschillen in eenzaamheid er bestaan tussen leeftijdsgroepen, en tegelijk wordt nagegaan of de eenzaamheid voor bepaalde leeftijdsgroepen is toegenomen.

De tabel laat zien dat jongere leeftijdsgroepen in het verleden meestal een gunstigere gemiddelde eenzaamheidsscore hadden (lager getal) dan oudere groepen. Vanaf 2020 is daarin wel iets veranderd. De jongste leeftijdsgroep had in 2020 de hoogste eenzaamheidsscore (3,0), afgezien van de 80+'ers.

In 2022 doet zich datzelfde voor: de oudste groep komt er het minst gunstig uit, met een gemiddelde score van 3,4; de jongste groep volgt, met een gemiddelde eenzaamheidsscore van 2,8.

tabel 2-8 gemiddelde scores (s) op de dichotome eenzaamheidsschaal (De Jong Gierveld) per leeftijdsgroep, in 2022 en de vijf voorafgaande jaren

leeftijd	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	s	n	s	n	s	n	s	n	s	n	s	n
18 t/m 29 jaar	2,2	159	2,2	172	2,2	113	3,0	281	3,0	231	2,8	219
30 t/m 39 jaar	1,9	194	1,9	210	2,0	194	2,4	375	2,9	311	2,3	246
40 t/m 49 jaar	2,3	235	2,5	259	2,4	214	2,4	399	2,3	323	2,4	328
50 t/m 59 jaar	2,1	393	2,5	400	2,3	365	2,5	378	2,4	323	2,4	310
60 t/m 69 jaar	2,5	505	2,6	558	2,4	501	2,6	377	2,5	319	2,3	330
70 t/m 79 jaar	2,7	293	2,6	297	2,6	368	2,5	266	2,7	277	2,7	285
80 jaar en ouder	3,7	108	2,9	88	3,3	96	3,5	102	2,9	78	3,4	92
totaal	2,4	1.887	2,5	1.984	2,4	1.851	2,6	2.178	2,6	1.862	2,5	1.810

s = gemiddelde eenzaamheidsscore; n = aantal respondenten (per leeftijdsgroep en totaal)

Gezondheidsmonitor GGD Haaglanden

In de stadspeiling wordt jaarlijks naar eenzaamheid gevraagd omdat dit een meetfactor voor de Programmabegroting betreft.

In 2022 zijn de rapportages over de Gezondheidsmonitor / gezondheidsmeter 2020 van de GGD 's, het RIVM en het CBS beschikbaar gekomen.¹ In dit gezondheidsonderzoek worden (vierjaarlijks) dezelfde vragen over eenzaamheid gesteld als jaarlijks in de stadspeiling. Ook de berekening van eenzaamheidsscores verloopt op dezelfde wijze. De beide onderzoeken zijn vergelijkbaar van omvang en respons: de (Zoetermeerse) steekproefomvang van de Gezondheidsmonitor is iets groter dan die van het deelonderzoek Maatschappelijke Ondersteuning van de stadspeiling. Het responspercentage van de Gezondheidsmonitor 2020 is 32%.

De uitkomsten van beide onderzoeken verschillen echter tamelijk sterk.

De Gezondheidsmonitor stelt vast dat in 2020 50% van de Zoetermeerse 18+'ers zich matig tot zeer sterk eenzaam voelde. Bij de stadspeiling is dit percentage 38% (in 2020), 37% (in 2021) en 36% (in 2022). Ook in eerdere jaren gaf de stadspeiling verhoudingsgewijs gunstige cijfers te zien. Oorzaken van dit verschil liggen zonder twijfel voor een deel in de herweging die het CBS landelijk toepast (een weging op basis van geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, stedelijkheidsgraad, huishoudengrootte, herkomst en inkomen).

Het cijfer uit de Gezondheidsmonitor is uiteraard de standaard wanneer het gaat om landelijke of regionale vergelijkingen. Het cijfer uit de stadspeiling ontleent zijn meerwaarde vooral aan het feit dat de meetfrequentie vier keer hoger ligt: een meetfrequentie die door gemeentelijke Programmabegroting wordt afgedwongen.

¹ GGD Haaglanden, Afdeling Epidemiologie (2022), GGD Gezondheidsmeter 2020, Factsheet Eenzaamheid Zoetermeer, <https://gezondheidsgids.ggdhaaglanden.nl/documents/Socialegezondheid>

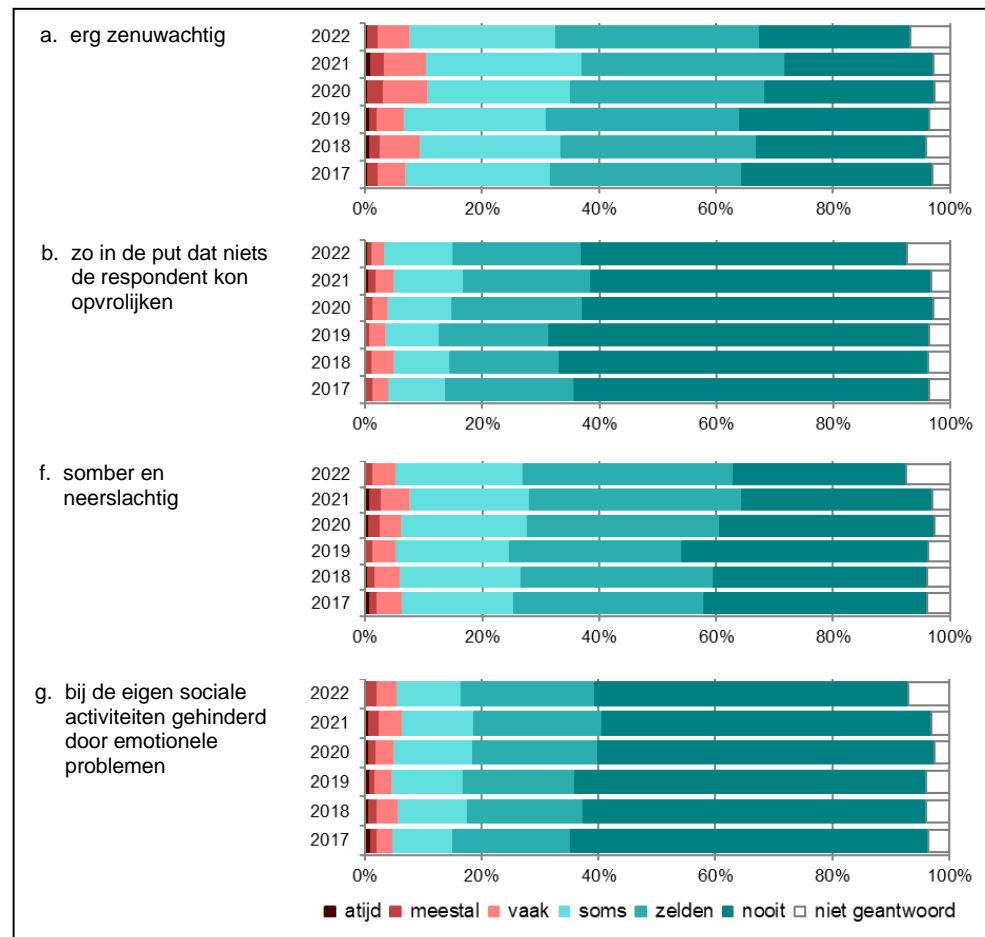
2.4.3 psychische gezondheid

In een blok met zeven standaardvragen is gepeild hoe men zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête voelde:

- a. Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?
- b. Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?
- c. Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?
- d. Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?
- e. Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?
- f. Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?
- g. Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?

De vragen zijn voorgelegd aan één steekproef van 4.000 Zoetermeeders, en leverden een respons op van 993 personen.

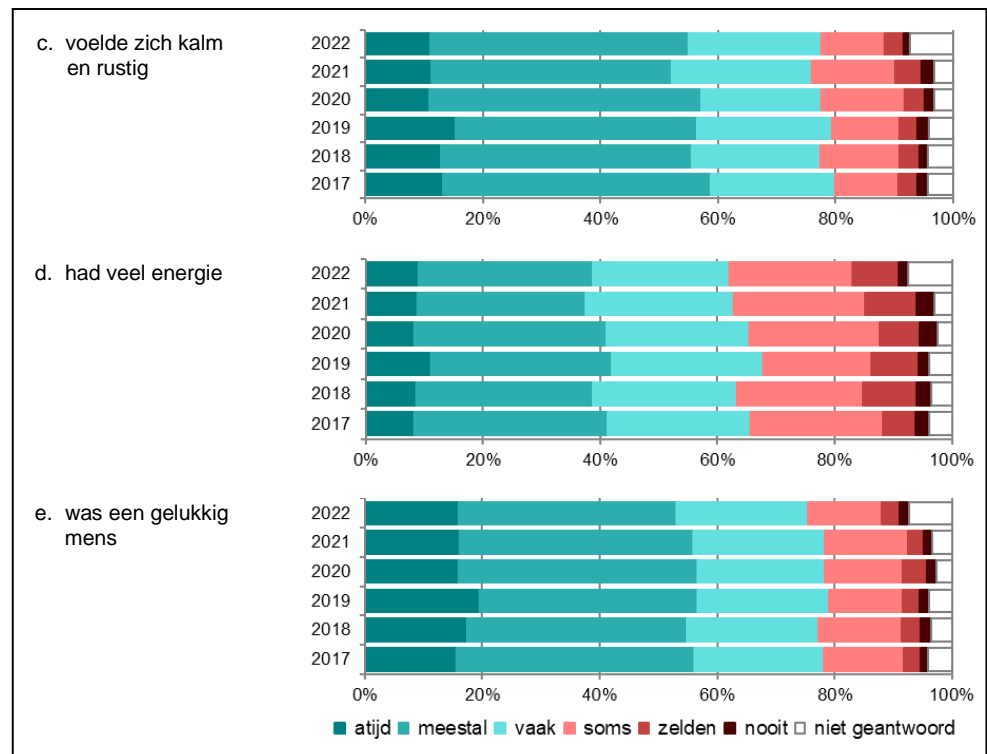
Figuur 2.20 toont de reacties (in 2022 en in de vijf jaar daarvóór) op de vier vragen over psychische gezondheid die negatief zijn geformuleerd. De figuur laat zien dat zenuwachtigheid in 2022 bij 8% van de respondenten *altijd*, *meestal* of *vaak* voorkwam. Een kleine 4% zat veelal zó in de put dat niets hem of haar nog kon opvrolijken. 6% was veelal somber en neerslachtig. En 6% ondervond *altijd*, *meestal* of *vaak* hinder van emotionele problemen bij zijn of haar sociale activiteiten.

figuur 2.20 psychische klachten bij de respondent in de vier weken voorafgaand aan de stadspelling of omnibusenquête, in de jaren 2017 t/m 2022 (in procenten; $n_{2022} = 993$)

Reacties op drie vragen met een positieve strekking (c, d en e) staan in figuur 2.21. 4% van de respondenten voelde zich in de vier weken voorafgaand aan de enquête *zelden of nooit* rustig; 9% had *zelden of nooit* veel energie; 5% voelde zich *zelden of nooit* een gelukkig mens.

Uit de jaarreeksen in de figuren 2.20 en 2.21 blijkt dat de reacties op de stellingen redelijk stabiel zijn.

figuur 2.21 stabiliteit, energie en geluksgevoel in de vier weken voorafgaand aan de stadspeiling / omnibusenquête, in de jaren 2017 t/m 2022 (in procenten; n₂₀₂₂ = 993)

mental health inventory

Er bestaat een internationale standaard voor de meting van de psychische gezondheid van personen ouder dan twaalf jaar: de MHI-5. Deze wordt gebaseerd op vijf van de vragen die betrekking hebben op de psychische gesteldheid in de afgelopen vier weken: de vragen a, b, c, e en f. De berekening van de MHI-5 staat toegelicht in bijlage VI (p.64). Voor 2022 bedraagt de MHI-5 gemiddeld 76,6 op een schaal van nul tot 100. Dat getal ligt binnen de smalle range van waarden die in de vijf voorgaande jaren zijn gevonden: tussen 75,4 en 78,4.

Tabel 2-9 toont de gemiddelde MHI-5 per wijk voor 2022 en de vijf voorafgaande jaren. De verschillen van wijken met het stadsgemiddelde zijn niet zo groot.

Als individuele grens tussen *psychisch gezond* en *psychisch ongezond* wordt voor deze weinig verfijnde standaard een score van 60 op de schaal van nul tot 100 gehanteerd:

- MHI5 ≥ 60 : psychisch gezond (geldt voor 87% van de respons in 2022);
- MHI5 < 60 : psychisch ongezond (geldt voor 13% van de respons in 2022).

tabel 2-9 *gemiddelde mental health inventory (MHI-5) per wijk, in 2022 en de vijf voorafgaande jaren*

wijk	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	MHI-5	n	MHI-5	n	MHI-5	n	MHI-5	n	MHI-5	n	MHI-5	n
Centrum	75,5	158	77,0	145	75,5	151	77,0	135	73,7	142	75,1	154
Meerzicht	77,3	105	77,9	126	77,6	116	76,2	105	72,1	114	76,7	93
Buytenwegh	81,3	72	76,1	71	78,4	54	76,2	86	75,2	73	75,8	67
De Leyens	79,8	89	76,1	102	79,6	73	77,4	86	77,2	82	78,5	67
Seghwaert	75,4	137	76,8	119	78,3	130	76,7	130	73,9	117	75,1	131
Noordhove	80,2	69	74,7	80	76,3	71	73,9	62	78,4	59	77,2	56
Rokkeveen	79,4	205	76,7	195	79,4	191	77,0	171	77,5	152	77,1	171
Oosterheem	75,9	140	78,5	135	80,7	141	76,7	184	76,1	171	77,9	150
overig/onbekend	77,1	33	77,5	52	79,1	65	75,0	91	78,5	8	80,0	14
Zoetermeer	77,7	1.008	76,9	1.028	78,4	992	76,4	1.050	75,4	918	76,6	903

n = aantal respondenten (per wijk / totaal)

BIJLAGE I bevolking, steekproef en respons

In de onderstaande tabel worden de Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder, de steekproef en de bruikbare respons vergeleken aan de hand van de kenmerken *seks* en *leeftijd*. In de tabel worden dezelfde leeftijdsgrenzen gehanteerd als in de stratificatie van de steekproef. De stratificatie wordt in §1.3 (p.7) toegelicht. Respondenten die op de vraag naar seks hebben geantwoord: “*anders / wil dat niet zeggen*”) zijn hier buiten de berekening gelaten.

tabel I-1 Zoetermeerse bevolking (18+), steekproef en respons, naar seks en leeftijd in klassen, in procenten

leeftijd	seks	bevolking 18+ op 01-01-2022	steekproef	respons
18 t/m 34 jaar	man	12,5	19,8	9,5
	vrouw	12,5	19,2	9,8
	totaal	25,0	38,9	19,3
35 t/m 49 jaar	man	11,4	12,7	11,2
	vrouw	12,1	13,5	13,0
	totaal	23,4	26,2	24,2
50 t/m 59 jaar	man	8,3	7,0	7,7
	vrouw	9,1	7,5	8,9
	totaal	17,4	14,5	16,6
60 t/m 74 jaar	man	11,7	6,6	12,4
	vrouw	12,5	7,1	13,1
	totaal	24,2	13,7	25,5
75 jaar en ouder	man	4,3	2,8	6,7
	vrouw	5,6	3,9	7,7
	totaal	10,0	6,8	14,4
alle leeftijden	man	48,2	48,8	47,5
	vrouw	51,8	51,2	52,5
totaal	=100%	100.194	8.000	1.890

bevolking 18+

Binnen de Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder zijn vrouwen licht in de meerderheid. Dat geldt voor alle onderscheiden leeftijdsklassen, met uitzondering van de Zoetermeesters van 18 t/m 35 jaar.

steekproef, stratificatie

De steekproef is *binnen* de onderscheiden leeftijdscategorieën aselekt getrokken. *Tussen* leeftijdscategorieën zijn er echter verschillen. De kans voor iemand uit de jongste groep om in de steekproef te vallen is bijvoorbeeld veel groter dan de kans voor iemand in de leeftijd tussen de 60 en 75 jaar. De steekproefomvang per leeftijdsgroep is vastgesteld op basis van de ervaring uit voorgaande jaren. Hiermee werd beoogd een meer evenwichtige respons - waar het leeftijd betreft - te bewerkstelligen. Daarbij is ook de verwachte absolute respons in het oog gehouden. Die mocht per leeftijdscategorie niet te klein worden.

respons

Bij 1.890 van de 1.918 respondenten op deze enquête is zowel de leeftijd als de seks (anders dan: *anders / wil dat niet zeggen*) bekend. Vergelijking met de bevolkingsomvang op 1 januari 2022 laat zien dat de stratificatie goed, zij het niet feilloos heeft gewerkt. De percentages per respondentgroep komen als regel redelijk in de buurt van de bevolkingspercentages. Uitzondering vormt de jongste categorie, waarbij zowel mannen als vrouwen in de respons ondervertegenwoordigd zijn ten opzichte van de bevolking (het verschil is ongeveer 3 procent-

punten). Daarnaast is er in de respons ook een zekere oververtegenwoordiging van 75-plussers (met ruim 2 procentpunten).

Besloten is om geen nadere weging (waarmee de leeftijdsverdeling exact gelijk aan die in de bevolking gemaakt zou kunnen worden) toe te passen.

BIJLAGE II   betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Betrouwbaarheidsintervallen

De in dit verslag opgenomen uitkomsten hebben betrekking op de totale respons of op bepaalde categorieën daarbinnen. Over de 'werkelijkheid', dat wil zeggen de situatie in de totale populatie van Zoetermeeders van 18 jaar of ouder, kunnen alleen uitspraken worden gedaan in de vorm van schattingen.

Dit kan in de vorm van puntschattingen en intervalschattingen. Bij een puntschatting, dat wil zeggen een schatting in de vorm van één getal, ligt het voor de hand als benadering van de werkelijkheid de uitkomst uit de enquête te nemen. Wanneer in de respons bijvoorbeeld 40% een bepaald gedrag vertoont, wordt dan aangenomen dat dit ook in de populatie 40% zal zijn. Een dergelijke puntschatting van een percentage zal bijna altijd in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken.

De kans op een verkeerde schatting kan aanzienlijk worden teruggebracht door de werkelijkheid te schatten in de vorm van intervallen (intervalschattingen). Het is daarbij, met behulp van statistische formules, mogelijk de grootte van een interval zodanig rond de enquête-uitkomst (bijvoorbeeld rond een percentage) te kiezen dat met een bepaalde mate van zekerheid (veelal 'betrouwbaarheid' genoemd) kan worden aangenomen dat het werkelijke percentage zich binnen dat interval bevindt.

In de tabel op [p.32](#) is voor verschillende aantallen respondenten en voor verschillende percentages weergegeven wat de nauwkeurigheidsmarges zijn. Het gaat daarbij om de marges bij 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als de steekproeftrekking en het onderzoek vele malen zou worden herhaald, het berekende nauwkeurigheidinterval in minstens 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zou bevatten.

Voorbeelden

Allereerst enkele voorbeelden ter verduidelijking van de tabel:

- Stel dat van alle 1.918 respondenten 30% opvatting A aanhangt. In werkelijkheid (dus in de totale populatie Zoetermeeders van 18 jaar en ouder) zal dit percentage dan met 95% zekerheid liggen tussen 27,9% en 32,1%.
Als alleen de 961 respondenten op de vragen over psychische gezondheid worden beschouwd zal dit percentage met 95% zekerheid liggen tussen 27,1% en 32,9%.
- Stel dat van alle respondenten er 50 gedrag X vertonen. Als van deze 50 personen 60% vrouw is dan kan met 95% zekerheid gesteld worden dat van alle Zoetermeerse 18-plussers die gedrag X vertonen tussen de 46,4% en 73,6% vrouw is.

tabel II-1 aantal procentpunten waarmee de werkelijke percentages (in de populatie) maximaal kunnen verschillen met die in de respons (betrouwbaarheidsinterval van 95%).

		percentages in de respons				
		10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
aantal	50	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
respon-	100	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
denten	200	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
	300	3,4	4,5	5,2	5,5	5,7
	400	2,9	3,9	4,5	4,8	4,9
	500	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
	600	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
	700	2,2	3,0	3,4	3,6	3,7
	800	2,1	2,8	3,2	3,4	3,5
	900	2,0	2,6	3,0	3,2	3,3
	961	1,9	2,5	2,9	3,1	3,2
	1.000	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
	1.100	1,8	2,4	2,7	2,9	3,0
	1.200	1,7	2,3	2,6	2,8	2,8
	1.300	1,6	2,2	2,5	2,7	2,7
	1.400	1,6	2,1	2,4	2,6	2,6
	1.500	1,5	2,0	2,3	2,5	2,5
	1.600	1,5	2,0	2,2	2,4	2,5
	1.700	1,4	1,9	2,2	2,3	2,4
	1.800	1,4	1,8	2,1	2,3	2,3
	1.900	1,3	1,8	2,1	2,2	2,2
	1.918	1,3	1,8	2,1	2,2	2,2

BIJLAGE III vragenlijst

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

1. Bij maatschappelijke ondersteuning gaat het om het krijgen van hulp of voorzieningen, om zelfstandig te kunnen blijven wonen en mee te doen in de samenleving. De hulp kan tal van terreinen omvatten. Denk bijvoorbeeld aan het doen van boodschappen, het aanpassen van een woning of het regelen van vervoer. Maar ook de praktische hulp aan mensen met een handicap of langdurige ziekte, en aan hun naasten, valt eronder.

Ontvangt u zelf ondersteuning of heeft u ondersteuning nodig?

1. ja
 2. nee → ga naar vraag 4 (pagina 35)

2. **Op welke gebieden krijgt u ondersteuning of heeft u ondersteuning nodig?**

a. huisvesting (eventuele aanpassingen aan de woning / de woonsituatie)

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- een aanpassing van mijn woonsituatie is niet nodig
 ik zou moeten verhuizen naar een aangepaste woning / woonvorm
 ik heb voorzieningen / aanpassingen in mijn bestaande woning nodig
 ik ben verhuisd naar een aangepaste woonvorm
 familieleden, buren en/of vrienden hebben mijn woning aangepast
 vrijwilligers hebben mijn woning aangepast
 mijn woning is aangepast na indicatie door de gemeente
 ik heb zelf mijn woning aangepast / laten aanpassen

b. het huishouden (schoonmaken, wasgoed)

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
 ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
 ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
 ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
 ik krijg professionele hulp na indicatie door de gemeente
 ik los het probleem zelf op (met particuliere hulp)

c. mobiliteit: boodschappen doen, naar de kapper gaan, een ommetje maken

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
 ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
 ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
 ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
 ik heb hiervoor een voorziening van de gemeente gekregen zoals een scootmobiel of de Regiotaxi
 ik los het probleem zelf op (particuliere hulp, zelf een rollator of scootmobiel gekocht, etc.)

d. dagelijkse activiteiten: opstaan, douchen, aankleden, eten e.d.

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
- ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
- ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
- ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
- ik krijg professionele hulp
- ik los het probleem zelf op (particuliere hulp, zelf een douchestoel gekocht etc.)

e. bij het op orde houden van mijn administratie en financiën

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
- ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
- ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
- ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
- ik krijg professionele hulp
- ik betaal zelf voor ondersteuning

f. bij de invulling van mijn dag (hobby's, werk, studie)

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
- ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
- ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
- ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
- ik krijg professionele hulp
- ik betaal zelf voor ondersteuning

g. bij het onderhouden van sociale contacten

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
- ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
- ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
- ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
- ik krijg professionele hulp
- ik betaal zelf voor ondersteuning

h. bij eventuele klachten zoals stress, verwardheid of gevoelens van angst of depressie

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- ik heb geen ondersteuning op dit gebied nodig
- ik heb wel ondersteuning op dit gebied nodig, maar ik krijg deze nog niet
- ik krijg ondersteuning van familie, buren en/of vrienden
- ik krijg ondersteuning van vrijwilligers
- ik krijg professionele hulp
- ik betaal zelf voor ondersteuning

8. Kunt u aangeven op welk(e) gebied(en) u momenteel vrijwilligerswerk doet?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- sport
- zorg en hulp
- cultuur
- belangenbehartiging (patiënten, consumenten)
- natuur, milieu, duurzaamheid
- politiek
- religieuze organisatie (kerk, moskee)
- school / kinderopvang
- buurtactiviteiten
- anders

9. Zoetermeervoorelkaar is het vrijwilligersplatform in de gemeente Zoetermeer. De website Zoetermeervoorelkaar.nl brengt de vraag naar, en het aanbod van vrijwilligerswerk op een plek samen.

Kende u deze website al?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 11

10. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden gebruik gemaakt van het vrijwilligersplatform Zoetermeervoorelkaar?

- 1. ja
- 2. nee
- 3. dat weet ik niet meer

BUREN- EN VRIENDENHULP

11. Onder buren- en vrienden wordt hier verstaan: de praktische hulp die buren en bekenden elkaar onderling geven: bijvoorbeeld het verzorgen van planten en dieren tijdens de vakantie, klussen in huis en tuin, opvangen van kinderen na schooltijd.

Geeft u wel eens dergelijke hulp aan uw buren of bekenden?

- 1. ja
- 2. nee

MANTELZORG

Mantelzorgers zorgen voor een (chronisch) zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, of een vriend, kennis of buur. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners; zij geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg, zoals de zorg voor een gezond kind. Mantelzorg is vaak langdurig en intensief.

12. Verricht u momenteel mantelzorg?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 24 (pagina 38)

13. Hoe vaak geeft u mantelzorg?

- 1. een aantal keer per jaar
- 2. een aantal keer per maand
- 3. een aantal keer per week / dag

14. Voor wie zorgt u?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- partner
- gehandicapt of (chronisch) ziek kind
- eigen ouder(s)
- overige familie
- vriend(en)
- anders, namelijk:

15. Geeft u mantelzorg binnen of buiten Zoetermeer?

- 1. binnen Zoetermeer
- 2. buiten Zoetermeer
- 3. zowel binnen als buiten Zoetermeer

16 a. Ervaart u de zorgtaken die u uitvoert als een lichte, een zware, of misschien een te zware belasting voor uzelf?

- 1. een zeer lichte belasting
- 2. een lichte belasting
- 3. een zware belasting
- 4. een zeer zware belasting
- 5. een te zware belasting

b. Uw eventuele toelichting:

17. De gemeente biedt, voor een deel via het samenwerkingsverband inZet, verschillende vormen van ondersteuning aan mantelzorgers. Op 1 mei 2021 heeft inZet deze ondersteuningstaak overgenomen van ZoSamen.

Van welke vormen van ondersteuning door inZet en de gemeente heeft u wel eens gehoord?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- individuele ondersteuning (maatwerk door een mantelzorgcoördinator)
- het tijdelijk overnemen van zorg- of regeltaken
- lotgenotencontact
- mantelzorgcafé / themabijeenkomsten
- mantelzorgwaardering (voorheen het mantelzorgcompliment)
- Dag van de Mantelzorg
- een pas voor de Regiotaxi (als begeleider)
- geen van deze vormen van ondersteuning → ga naar vraag 19

18. Van welke van deze vormen van ondersteuning heeft u in de afgelopen twaalf maanden gebruik gemaakt?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- individuele ondersteuning
- het tijdelijk overnemen van zorg- of regeltaken
- lotgenotencontact
- mantelzorgcafé / themabijeenkomsten
- mantelzorgwaardering
- Dag van de Mantelzorg
- een pas voor de Regiotaxi
- geen van deze vormen van ondersteuning

19. Vindt u dat de gemeente met de geboden ondersteuning zorgt voor voldoende ondersteuning bij uw zorgtaken?

- 1. ja
- 2. nee
- 3. geen mening

20. Door wie uit uw eigen omgeving wordt u ondersteund bij het geven van mantelzorg?

LET OP: meer antwoorden mogelijk.

- familie
- vriend(en)
- één of meer mensen uit mijn directe woonomgeving
- vrijwilliger(s)
- zorgverleners, bijvoorbeeld de thuiszorg en de huisarts
- anders, namelijk:

- niemand

21. Vindt u dat de mensen uit uw eigen omgeving u voldoende ondersteunen bij uw zorgtaken?

- 1. ja
- 2. nee

22. Voelt u zich over het geheel genomen voldoende ondersteund als mantelzorger?

- 1. ja
- 2. nee

23. Aan wat voor eventuele (aanvullende) ondersteuning heeft u behoefte?

SAMENWERKINGSVERBAND INZET

24. inZet is een Zoetermeers samenwerkingsverband waar inwoners sinds 1 mei 2021 terecht kunnen met hulpvragen op het gebied van welzijn, ondersteuning, dagbesteding en preventieve jeugdhulp (d.w.z. activiteiten om jeugdhulp te voorkomen). Mogelijk bent u de naam inZet al tegengekomen in een eerdere enquêtevraag.

Had u voor deze enquête al eens gehoord van het samenwerkingsverband inZet?

- 1. ja
- 2. nee → ga naar vraag 26

25. Heeft u in de afgelopen twaalf maanden een of meer keren gebruik gemaakt van dienstverlening door inZet?

- 1. ja
- 2. nee
- 3. weet niet

GEZONDHEID EN WELBEVINDEN

26. Hoe is over het algemeen uw gezondheid?

- 1. zeer goed
- 2. goed
- 3. gaat wel
- 4. slecht
- 5. zeer slecht
- 6. weet niet

27. Wilt u voor elke van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

	1 ja	2 min of meer	3 nee
- Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.	☐	☐	☐
- Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	☐	☐	☐
- Ik ervaar een leegte om mij heen.	☐	☐	☐
- Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.	☐	☐	☐
- Ik mis gezelligheid om mij heen.	☐	☐	☐
- Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	☐	☐	☐
- Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	☐	☐	☐
- Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	☐	☐	☐
- Ik mis mensen om mij heen.	☐	☐	☐
- Vaak voel ik me in de steek gelaten.	☐	☐	☐
- Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.	☐	☐	☐

28. De volgende vragen gaan over hoe u zich voelt en hoe het met u ging in de afgelopen vier weken.

Wilt u a.u.b. bij elke vraag het antwoord geven dat het best benadert hoe vaak u zich zo voelde?

	1 altijd	2 meestal	3 vaak	4 soms	5 zelden	6 nooit
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak zat u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u kon opvrolijken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak had u gedurende de afgelopen vier weken veel energie?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
- Hoe vaak hebben emotionele problemen u gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij uw sociale activiteiten?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

PERSOONLIJKE GEGEVENS

92. Bent u een man of een vrouw?

- 1. man
- 2. vrouw
- 3. anders / dat wil ik niet zeggen

93. Wat is uw leeftijd?

jaar

94. Waaruit bestaat het huishouden waartoe u behoort (*uzelf meegerekend*)?

- 1. alleenstaande → ga naar vraag 97
- 2. twee partners, zonder kind(eren) → ga naar vraag 97
- 3. twee partners, met kind(eren)
- 4. eenoudergezin (= een volwassene met kind(eren))
- 5. anders, namelijk:

- 6. weet niet

95. Wat is uw plaats in het huishouden?

- 1. een van de twee partners
- 2. hoofd van het eenoudergezin
- 3. kind
- 4. anders, namelijk:

- 5. weet niet

96. Uit hoeveel personen bestaat uw huishouden (*uzelf meegerekend*)?

personen

97. Wat is uw hoogste voltooide opleiding?

- 1. geen
- 2. basisschool, lagere school
- 3. voortgezet onderwijs, namelijk:
  - 1. *praktijkonderwijs*
  - 2. *vmbo-basis, -kader, -gl of vergelijkbaar (lts, lhno, leao)*
  - 3. *vmbo-tl, mavo, mulo of vergelijkbaar*
  - 4. *havo, mms of vergelijkbaar*
  - 5. *vwo, hbs of vergelijkbaar*
- 4. vervolgonderwijs, namelijk:
  - 1. *mbo (niveau 1)*
  - 2. *mbo (niveau 2, 3, 4)*
  - 3. *hbo*
  - 4. *wo*
- 5. anders, namelijk:
- 6. weet niet

Hartelijk dank voor het invullen!

BIJLAGE IV rechte tellingen

vragen over: maatschappelijke ondersteuning

tabel IV-1 *ontvangt de respondent ondersteuning (of heeft hij/zij ondersteuning nodig)? (vraag 1)*

	aantal	procent
ja	185	9,6
nee	1.725	89,9
niet geantwoord	8	0,4
totaal	1.918	100,0

tabel IV-2 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2a (huisvesting) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
zou moeten verhuizen naar een aangepaste woning / woonvorm	10	5,4
heeft voorzieningen / aanpassingen in de bestaande woning nodig	23	12,4
is verhuisd naar een aangepaste woonvorm	9	4,9
familieleden, burens en/of vrienden hebben de woning aangepast	5	2,7
vrijwilligers hebben de woning aangepast	1	0,5
de woning is aangepast na indicatie door de gemeente	23	12,4
heeft zelf de woning aangepast / laten aanpassen	32	17,3
een aanpassing van de woonsituatie is <u>niet</u> nodig	64	34,6
niet geantwoord	41	22,2
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-3 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2b (het huishouden) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	17	9,2
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	27	14,6
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	-	-
krijgt professionele hulp na indicatie door de gemeente	75	40,5
lost het probleem zelf op (met particuliere hulp)	30	16,2
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	34	18,4
niet geantwoord	21	11,4
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-4 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2c (mobiliteit) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	5	2,7
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	52	28,1
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	3	1,6
heeft hiervoor een voorziening van de gemeente gekregen (scootmobiel, Regiotaxi)	34	18,4
lost het probleem zelf op (particuliere hulp, rollator gekocht, etc.)	17	9,2
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	68	36,8
niet geantwoord	26	14,1
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-5 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2d (dagelijkse activiteiten) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	7	3,8
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	13	7,0
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	-	-
krijgt professionele hulp	18	9,7
lost het probleem zelf op (part. hulp, douchestoel gekocht, etc.)	15	8,1
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	115	62,2
niet geantwoord	23	12,4
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-6 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2e (administratie en financiën) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	7	3,8
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	43	23,2
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	4	2,2
krijgt professionele hulp	15	8,1
betaalt zelf voor ondersteuning	9	4,9
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	97	52,4
niet geantwoord	18	9,7
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-7 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2f (invulling van de dag) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	8	4,3
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	17	9,2
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	4	2,2
krijgt professionele hulp	12	6,5
betaalt zelf voor ondersteuning	4	2,2
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	122	65,9
niet geantwoord	24	13,0
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-8 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2g (onderhouden sociale contacten) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	11	5,9
krijgt ondersteuning van familie, burens en/of vrienden	33	17,8
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	9	4,9
krijgt professionele hulp	10	5,4
betaalt zelf voor ondersteuning	2	1,1
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	113	61,1
niet geantwoord	15	8,1
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-9 *Op welke gebieden krijgt respondent ondersteuning of heeft hij/zij ondersteuning nodig? (vraag 2h (bij eventuele klachten zoals stress, verwardheid en gevoelens van angst of depressie) - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
heeft wel ondersteuning op dit gebied nodig; krijgt deze nog niet	12	6,5
krijgt ondersteuning van familie, buren en/of vrienden	23	12,4
krijgt ondersteuning van vrijwilligers	4	2,2
krijgt professionele hulp	34	18,4
betaalt zelf voor ondersteuning	7	3,8
heeft geen ondersteuning op dit gebied nodig	103	55,7
niet geantwoord	16	8,6
totaal (ontvangt ondersteuning / heeft ondersteuning nodig)	185	100,0

tabel IV-10 *mate waarin de ondersteuning door de gemeente ertoe bijdraagt dat men zelfstandig kan blijven wonen (vraag 3)*

	aantal	procent	procent (geldig)
zeer veel	13	0,7	7,0
veel	24	1,3	13,0
redelijk	44	2,3	23,8
nauwelijks	18	0,9	9,7
niet	14	0,7	7,6
(n.v.t.): de gemeente biedt (nog) geen ondersteuning	44	2,3	23,8
weet niet	8	0,4	4,3
niet geantwoord	20	1,0	10,8
subtotaal (krijgt ondersteuning / ondersteuning nodig)	185	9,6	100,0
niet van toepassing	1.733	90,4	
totaal	1.918	100,0	

vragen over: het Wmo-loket

tabel IV-11 *heeft men gehoord van het Wmo-loket in het Stadhuis-Forum? (vraag 4)*

	aantal	procent
ja	1.066	55,6
nee	840	43,8
niet geantwoord	12	0,6
totaal	1.918	100,0

tabel IV-12 *heeft men in de afgelopen twaalf maanden wel eens informatie opgevraagd (telefonisch of door een persoonlijk bezoek) bij het Wmo-loket in het Stadhuis-Forum? (vraag 5)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	125	6,5	11,7
nee	931	48,5	87,3
niet geantwoord	10	0,5	0,9
subtotaal (gehoord van Wmo-loket)	1.066	55,6	100,0
niet van toepassing	852	44,4	
totaal	1.918	100,0	

tabel IV-13 *rapportcijfer voor de bij het Wmo-loket gekregen informatie (vraag 6a)*

	aantal	procent	procent (geldig)
1 - zeer ontevreden	8	0,4	6,4
2	4	0,2	3,2
3	5	0,3	4,0
4	6	0,3	4,8
5	12	0,6	9,6
6	18	0,9	14,4
7	23	1,2	18,4
8	22	1,1	17,6
9	13	0,7	10,4
10 zeer tevreden	7	0,4	5,6
geen oordeel	6	0,3	4,8
niet geantwoord	1	0,1	0,8
subtotaal (bij Wmo-loket informatie opgevraagd)	125	6,5	100,0
niet van toepassing	1.793	93,5	
totaal	1.918	100,0	

gemiddeld cijfer : 6,3

toelichtingen bij het rapportcijfer zijn opgenomen als bijlage V-1 (p.57).

vragen over: vrijwilligerswerk

tabel IV-14 *is men actief als vrijwilliger? (vraag 7)*

	aantal	procent
ja	448	23,4
nee	1.456	75,9
niet geantwoord	14	0,7
totaal	1.918	100,0

tabel IV-15 *gebieden waarop men vrijwilligerswerk doet (vraag 8 - meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
sport	113	25,2
zorg en hulp	108	24,1
cultuur	58	12,9
belangenbehartiging (patiënten, consumenten)	19	4,2
natuur, milieu, duurzaamheid	38	8,5
politiek	8	1,8
religieuze organisatie (kerk, moskee)	77	17,2
school / kinderopvang	43	9,6
buurtactiviteiten	36	8,0
anders	121	27,0
niet geantwoord	2	0,4
totaal (actief als vrijwilliger)	448	100,0

tabel IV-16 *kent de website Zoetermeervoorelkaar.nl? (vraag 9)*

	aantal	procent
ja	375	19,6
nee	1.521	79,3
niet geantwoord	22	1,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-17 *in de afgelopen twaalf maanden gebruik gemaakt van het vrijwilligersplatform Zoetermeervoorelkaar? (vraag 10)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	27	1,4	7,2
nee	338	17,6	90,1
weet niet meer	6	0,3	1,6
niet geantwoord	4	0,2	1,1
subtotaal (kent het vrijwilligersplatform)	375	19,6	100,0
niet van toepassing	1.543	80,4	
totaal	1.918	100,0	

vragen over: mantelzorg / burenhulp

tabel IV-18 *geeft men wel eens hulp aan buren of bekenden? (vraag 11)*

	aantal	procent
ja	1.353	70,5
nee	542	28,3
niet geantwoord	23	1,2
totaal	1.918	100,0

tabel IV-19 *verricht men momenteel mantelzorg? (vraag 12)*

	aantal	procent
ja	327	17,0
nee	1.570	81,9
niet geantwoord	21	1,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-20 *frequentie van gegeven mantelzorg (vraag 13)*

	aantal	procent	procent (geldig)
een aantal keer per jaar	20	1,0	6,1
een aantal keer per maand	90	4,7	27,5
een aantal keer per week / dag	214	11,2	65,4
niet geantwoord	3	0,2	0,9
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

tabel IV-21 *voor wie zorgt men als mantelzorg? (vraag 14 – meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
voor de eigen partner	75	22,9
voor een gehandicapt of (chronisch) ziek kind	43	13,1
voor de eigen ouders	158	48,3
voor overige familie	82	25,1
voor vrienden	25	7,6
anders *	15	4,6
niet geantwoord	-	-
totaal (mantelzorgers)	327	100,0

* andere persoon die mantelzorg ontvangt

- Buur / buren / voormalige buren (11 keer genoemd)
- Dat is privé

tabel IV-22 geeft de respondent (mantelzorger) binnen of buiten Zoetermeer mantelzorg? (vraag 15)

	aantal	procent	procent (geldig)
binnen Zoetermeer	198	10,3	60,6
buiten Zoetermeer	88	4,6	26,9
zowel binnen als buiten Zoetermeer	36	1,9	11,0
niet geantwoord	5	0,3	1,5
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

tabel IV-23 belasting die mantelzorgers ervaren bij zorgtaken (vraag 16a) *

	aantal	procent	procent (geldig)
een zeer lichte belasting	26	1,4	8,0
een lichte belasting	179	9,3	54,7
een zware belasting	89	4,6	27,2
een zeer zware belasting	18	0,9	5,5
een te zware belasting	10	0,5	3,1
niet geantwoord	5	0,3	1,5
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

* toelichtingen bij de antwoorden op deze vraag zijn opgenomen als bijlage V-2 (p 5959).

tabel IV-24 van welke vormen van ondersteuning door inZet en de gemeente heeft de mantelzorger wel eens gehoord? (vraag 17 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
individuele ondersteuning (maatwerk door mantelzorgcoördinator)	52	15,9
het tijdelijk overnemen van zorg- of regeltaken	53	16,2
lotgenotencontact	62	19,0
mantelzorgcafé / themabijeenkomsten	95	29,1
mantelzorgwaardering (voorheen het mantelzorgcompliment)	90	27,5
Dag van de Mantelzorg	98	30,0
een pas voor de Regiotaxi (als begeleider)	69	21,1
geen van deze vormen van ondersteuning	146	44,6
niet geantwoord	2	0,6
totaal (mantelzorgers)	327	100,0

tabel IV-25 vormen van ondersteuning waarvan de mantelzorger in de afgelopen twaalf maanden gebruik gemaakt heeft (vraag 18 – meer antwoorden per respondent mogelijk)

	aantal	procent
individuele ondersteuning	6	3,4
het tijdelijk overnemen van zorg- of regeltaken	4	2,2
lotgenotencontact	2	1,1
mantelzorgcafé / themabijeenkomsten	6	3,4
mantelzorgwaardering	38	21,2
Dag van de mantelzorg	9	5,0
pas voor de Regiotaxi	6	3,4
geen van deze vormen van ondersteuning	121	67,6
niet geantwoord	8	4,5
totaal (mantelzorger; kent vormen van mantelzorgondersteuning)	179	100,0

tabel IV-26 *vindt de mantelzorgers dat de gemeente met de geboden ondersteuning zorgt voor voldoende ondersteuning bij de eigen zorgtaken? (vraag 19)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	66	3,4	20,2
nee	30	1,6	9,2
geen mening	228	11,9	69,7
niet geantwoord	3	0,2	0,9
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

tabel IV-27 *personen uit de eigen omgeving die de mantelzorgers ondersteunen (vraag 20 – meer antwoorden per respondent mogelijk)*

	aantal	procent
familie (inclusief partner)	213	65,1
vriend(en)	32	9,8
één of meer mensen uit de directe woonomgeving	23	7,0
vrijwilliger(s)	3	0,9
zorgverleners, bijvoorbeeld de thuiszorg en de huisarts	48	14,7
andere personen*	9	8,6
niemand	68	20,8
niet geantwoord	2	0,6
totaal (mantelzorgers)	327	100,0

* andere personen uit de eigen omgeving

- buurvrouw bij mijn vader met zijn vrouw en vrienden bij mijn vriendin
- door mijzelf
- niemand op dagelijkse basis, in schoolvakanties familie.
- nu niet meer. Moeder zit nu in het verpleeghuis.
- ook privé

tabel IV-28 *vindt de mantelzorgers dat de mensen uit zijn / haar eigen omgeving zorgen voor voldoende ondersteuning bij de zorgtaken? (vraag 21)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	246	12,8	75,2
nee	70	3,6	21,4
niet geantwoord	11	0,6	3,4
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

tabel IV-29 *voelt de mantelzorgers zich over het geheel genomen voldoende ondersteund? (vraag 22)*

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	219	11,4	67,0
nee	96	5,0	29,4
niet geantwoord	12	0,6	3,7
subtotaal (mantelzorgers)	327	17,0	100,0
niet van toepassing	1.591	83,0	
totaal	1.918	100,0	

behoefte aan (aanvullende) ondersteuning (vraag 23): zie bijlage V-3 (p.61).

vragen over: Samenwerkingsverband inZet*tabel IV-30 had men voor de stadspelling al eens gehoord van het samenwerkingsverband inZet? (vraag 24)*

	aantal	procent
ja	397	20,7
nee	1.483	77,3
niet geantwoord	38	2,0
totaal	1.918	100,0

tabel IV-31 heeft de respondent in de afgelopen twaalf maanden een of meer keren gebruik gemaakt van dienstverlening door inZet? (vraag 25)

	aantal	procent	procent (geldig)
ja	36	1,9	9,1
nee	349	18,2	87,9
weet niet	6	0,3	1,5
niet geantwoord	6	0,3	1,5
subtotaal (Samenwerkingsverband inZet bekend)	397	20,7	100,0
niet van toepassing	1.521	79,3	
totaal	1.918	100,0	

vragen over: gezondheid en welbevinden / psychische gezondheid*tabel IV-32 beoordeling van de eigen gezondheid (vraag 26)*

	aantal	procent
zeer goed	351	18,3
goed	1.011	52,7
gaat wel	411	21,4
slecht	80	4,2
zeer slecht	15	0,8
weet niet	9	0,5
niet geantwoord	41	2,1
totaal	1.918	100,0

*tabel IV-33 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – eerste item):
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.*

	aantal	procent
ja	1.380	71,9
min of meer	349	18,2
nee	103	5,4
niet geantwoord	86	4,5
totaal	1.918	100,0

*tabel IV-34 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – tweede item):
ik mis een echt goede vriend of vriendin.*

	aantal	procent
ja	107	5,6
min of meer	245	12,8
nee	1.477	77,0
niet geantwoord	89	4,6
totaal	1.918	100,0

tabel IV-35 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – derde item):
ik ervaar een leegte om mij heen.

	aantal	procent
ja	68	3,5
min of meer	208	10,8
nee	1.545	80,6
niet geantwoord	97	5,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-36 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – vierde item):
er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.

	aantal	procent
ja	1.384	72,2
min of meer	329	17,2
nee	113	5,9
niet geantwoord	92	4,8
totaal	1.918	100,0

tabel IV-37 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – vijfde item):
ik mis gezelligheid om mij heen.

	aantal	procent
ja	96	5,0
min of meer	233	12,1
nee	1.489	77,6
niet geantwoord	100	5,2
totaal	1.918	100,0

tabel IV-38 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – zesde item):
ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.

	aantal	procent
ja	184	9,6
min of meer	303	15,8
nee	1.330	69,3
niet geantwoord	101	5,3
totaal	1.918	100,0

tabel IV-39 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – zevende item):
ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.

	aantal	procent
ja	1.095	57,1
min of meer	518	27,0
nee	215	11,2
niet geantwoord	90	4,7
totaal	1.918	100,0

tabel IV-40 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – achtste item):
er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.

	aantal	procent
ja	1.271	66,3
min of meer	399	20,8
nee	151	7,9
niet geantwoord	97	5,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-41 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – negende item):
ik mis mensen om mij heen.

	aantal	procent
ja	90	4,7
min of meer	215	11,2
nee	1.512	78,8
niet geantwoord	101	5,3
totaal	1.918	100,0

tabel IV-42 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – tiende item):
vaak voel ik me in steek gelaten.

	aantal	procent
ja	51	2,7
min of meer	140	7,3
nee	1.625	84,7
niet geantwoord	102	5,3
totaal	1.918	100,0

tabel IV-43 reactie op stelling over eenzaamheid (vraag 27 – elfde item):
wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.

	aantal	procent
ja	1.348	70,3
min of meer	386	20,1
nee	98	5,1
niet geantwoord	86	4,5
totaal	1.918	100,0

De tabellen IV-44 t/m IV-50 zijn gebaseerd op een kleinere steekproef dan de overige tabellen (de desbetreffende vragen waren opgenomen in één van de twee enquête-formulieren).

tabel IV-44 hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken
erg zenuwachtig? (vraag 28 – eerste item)

	aantal	procent
altijd	5	0,5
meestal	18	1,8
vaak	54	5,4
soms	247	24,9
zelden	347	34,9
nooit	254	25,6
niet geantwoord	68	6,8
totaal	993	100,0

tabel IV-45 hoe vaak zat de respondent gedurende de afgelopen vier weken zo in de put dat niets hem of haar kon opvrolijken? (vraag 28 – tweede item)

	aantal	procent
altijd	6	0,6
meestal	6	0,6
vaak	23	2,3
soms	116	11,7
zelden	216	21,8
nooit	552	55,6
niet geantwoord	74	7,5
totaal	993	100,0

tabel IV-46 hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig? (vraag 28 – derde item)

	aantal	procent
altijd	110	11,1
meestal	437	44,0
vaak	223	22,5
soms	108	10,9
zelden	32	3,2
nooit	10	1,0
niet geantwoord	73	7,4
totaal	993	100,0

tabel IV-47 hoe vaak had de respondent gedurende de afgelopen vier weken veel energie? (vraag 28 – vierde item)

	aantal	procent
altijd	89	9,0
meestal	296	29,8
vaak	231	23,3
soms	209	21,0
zelden	79	8,0
nooit	15	1,5
niet geantwoord	74	7,5
totaal	993	100,0

tabel IV-48 hoe vaak was de respondent gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens? (vraag 28 – vijfde item)

	aantal	procent
altijd	158	15,9
meestal	370	37,3
vaak	222	22,4
soms	124	12,5
zelden	30	3,0
nooit	16	1,6
niet geantwoord	73	7,4
totaal	993	100,0

tabel IV-49 hoe vaak voelde de respondent zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig? (vraag 28 – zesde item)

	aantal	procent
altijd	4	0,4
meestal	10	1,0
vaak	40	4,0
soms	216	21,8
zelden	355	35,8
nooit	293	29,5
niet geantwoord	75	7,6
totaal	993	100,0

tabel IV-50 hoe vaak hebben emotionele problemen de respondent gedurende de afgelopen vier weken gehinderd bij zijn/haar sociale activiteiten? (vraag 28 – zevende item)

	aantal	procent
altijd	5	0,5
meestal	18	1,8
vaak	34	3,4
soms	108	10,9
zelden	227	22,9
nooit	531	53,5
niet geantwoord	70	7,0
totaal	993	100,0

persoonlijke gegevens / achtergrondvariabelen

In tabel IV-51 t/m IV-57 wordt een overzicht gegeven van de achtergrondvariabelen. De gegevens in deze tabellen kunnen niet zonder meer met populatiekenmerken worden vergeleken.

tabel IV-51 sekse (vraag 92; ontbrekende informatie aangevuld vanuit de steekproef)

	aantal	procent
man	897	46,8
vrouw	993	51,8
anders / wil niet zeggen	27	1,4
niet geantwoord	1	0,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-52 leeftijd (vraag 93; ontbrekende informatie aangevuld vanuit de steekproef)

	aantal	procent
18 t/m 39 jaar	499	26,0
40 t/m 64 jaar	813	42,4
65 jaar en ouder	605	31,5
leeftijd niet bekend	1	0,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-53 *type huishouden (vraag 94)*

	aantal	procent
alleenstaande	328	17,1
twee partners, geen kind(eren)	691	36,0
twee partners en kind(eren)	615	32,1
eenoudergezin	107	5,6
anders / weet niet / niet geantwoord	177	9,2
totaal	1.918	100,0

tabel IV-54 *plaats in het huishouden (vraag 95)*

	aantal	procent
de alleenstaande bewoner	328	17,1
een van de twee partners	1.223	63,8
hoofd eenoudergezin	72	3,7
kind (18+)	129	6,7
anders / weet niet / niet geantwoord	158	8,2
totaal	1.918	100,0

tabel IV-55 *aantal personen in het huishouden van de respondent (vraag 96)*

	aantal	procent
één	328	17,1
twee	739	38,5
drie	265	13,8
vier	318	16,6
vijf	78	4,1
zes	26	1,4
meer dan zes	8	0,4
niet bekend	156	8,1
totaal	1.918	100,0

tabel IV-56 *niveau hoogste voltooide opleiding (ontleend aan vraag 97)*

	aantal	procent
(nog) geen startkwalificatie	354	18,5
startkwalificatie	523	27,3
hbo / wetenschappelijk onderwijs	857	44,7
anders / niet bekend	184	9,6
totaal	1.918	100,0

tabel IV-57 *wijk en buurt (ontleend aan de steekproef)*

	aantal	procent
<i>Centrum</i>	326	17,0
Dorp	83	4,3
Stadscentrum	77	4,0
Palenstein	63	3,3
Driemanspolder	103	5,4
<i>Meerzicht</i>	199	10,4
Meerzicht-West	129	6,7
Meerzicht-Oost	70	3,6
<i>Buytenwegh de Leyens</i>	281	14,7
Buytenwegh	141	7,4
De Leyens	140	7,3
<i>Seghwaert</i>	261	13,6
Seghwaert-Zuidwest	115	6,0
Seghwaert-Noordoost	146	7,6
<i>Noordhove</i>	133	6,9
Noordhove-West	51	2,7
Noordhove-Oost	82	4,3
<i>Rokkeveen</i>	372	19,4
Rokkeveen-West	146	7,6
Rokkeveen-Oost	226	11,8
<i>Oosterheem</i>	320	16,7
Oosterheem-Zuidwest	91	4,7
Oosterheem-Noordoost	229	11,9
<i>Overig / wijk onbekend</i>	26	1,4
totaal	1.918	100,0

BIJLAGE V antwoorden op open vragen

V-1 toelichtingen bij de rapportcijfers voor informatie door het Wmo-loket (vraag 6b)

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 1

- De medewerker [naam] was zeer onvriendelijk. Weigerde hulp te bieden.
- Door een vorige hulpverlener ben ik doorverwezen naar het Wmo-loket. Ik heb meerdere keren contact geprobeerd op te zoeken, zonder ook maar iets terug te horen. Nu zit ik zonder ondersteuning.
- Duurt eindeloos en helpt niet.
- Helaas is dit loket in staat de Wmo-hulp à la minute te beëindigen.
- Het Wmo-loket is een bedroevende aangelegenheid met ondeskundige personen die geen kennis hebben van bestaande wet- en regelgeving. Kunt u deze mensen op cursus sturen?
- Lange doorlooptijden, slechte communicatie, aanvragers niet serieus nemen in hun (gerede) vragen, onpersoonlijke behandeling en staan niet open voor het samen tot een oplossing komen.
- We hebben een jaar geleden een aanvraag gedaan voor een keukentafelgesprek, maar daar nooit iets van gehoord. Geeft een gevoel van complete desinteresse. Maar daar is het Wmo-loket niet de enige in hoor. We wonen hier nu vier jaar en veel betrokkenheid bij bewoners hebben we nog niet ervaren
- Zeer trage respons en gemis aan kennis, gemis aan doortastend handelen.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 2

- De wachtlijsten van het Wmo-loket zijn niet in orde, ouderen moeten maanden wachten tot dat ze het juiste maatwerk geleverd kunnen krijgen. De ouderen die de taal niet machtig zijn wachten de hulp van de mantelzorger(s) af! Familie en gezin biedt niet altijd de juiste hulp die mantelzorger kan dienen, jammer genoeg is de mantelzorger afhankelijk van professionele hulp die maatwerk kan leveren. Als mantelzorger heeft het Wmo-loket voor mijn vader niet de juiste hulp geleverd en heeft mijn vader maanden laten wachten op professionele hulp; en nu 1,5 jaar later weet ik als mantelzorger nog steeds niet de professionele hulp te behalen die er nodig is voor mijn vader. De volgende stap: WLZ vanuit de Wmo biedt vaker moeilijkheden... jammer dat gemeente Zoetermeer de consultant niet de verwachte sturing mee kan geven die nodig is.
- Er werd absoluut niet naar mijn verhaal geluisterd. De Wmo-consultant had geen empathie en sociaal vermogen om maar een beetje met mij en mijn gezin mee te denken. Door dat hebben wij geen hulp meer in huis en dat hadden / hebben wij wel nodig.
- Koud, kil en weinig empathisch gevoel van de betreffende ambtenaar.
- Slechte ervaringen. Lang wachten.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 3

- De gemeente heeft de Wmo moeilijker gemaakt en de regelingen ook. Geen vaste consultant meer, vreselijk.
- Lange wachttijd. Zeer lang door klikmenu.
- Niet terug-gecommuniceerd. Niet of trage communicatie.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 4

- Op 11 juli aanvraag ingediend voor een traplift in de woning; tot op heden nog geen antwoord [vermeldt zaaknummer]
- Plotseling was mijn vader (hoofdmantelzorger) overleden en had mijn moeder ondersteuning nodig. Om dit voor elkaar te krijgen in een situatie wat plotseling anders is moet ik eerst mijn huisarts lastigvallen (let op: kost een consult), daarna de POH (consult plus extra werkzaamheden want zij mag wel een spoedaanvraag doen) en dat voor een uurtje indicatie huishoudelijke zorg.... In afwachting wanneer het in behandeling wordt genomen. Mijn moeders dossier is bekend i.v.m. eerdere huishoudelijke zorg toen mijn moeder eerst ziek was, de hulpmiddelen via de Wmo. Het dossier is bekend, duidelijk dat de aandoeningen niet veranderen maar een partner wegvalt. Hoe moeilijk is het dan om mee te bewegen! Dat is zorg op maat en zorgen voor je inwoners om met minimale inspanningen ze zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Deze route heeft gezorgd voor overbelasting bij een mantelzorger die in de rouw is (mij), en voor onnodige extra kosten in de gezondheidszorg. Het is aan te bevelen om bij de Wmo inwonergericht te werken en dat er een koppeling plaats vindt tussen inwoner en Wmo-consultant. Dan kunnen wachtlijsten ook niet ophopen tot 16 weken eer dat een aanvraag in behandeling wordt genomen....
- Slecht bereikbaar in nood en veel ouderen weten de weg niet. Beantwoording duurt lang; Google werkt sneller.
- Verwerking duurt lang.
- Wachtijden ontzettend lang, onduidelijkheid over wachttijden. Wmo-melding loopt nu al 9 maanden, nog geen reactie gehad.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 5

- Aanvraag gedaan voor scootmobiel, na 3 maanden nog geen antwoord hierover. Zeggen dat ze achterstand hebben.
- Heb huishoudelijke hulp aangevraagd maar nog niets gehoord.

- Ik heb beroepsmatig regelmatig contact i.v.m. huishoudelijke hulp. Tegenvallend dat het oppakken van een aanvraag zo lang duurt en dat de spoedaanvraag is komen te vervallen.
- Wachttijden zijn gigantisch hoog; mensen die zorg nodig hebben kunnen soms niet zo lang wachten voor de lang verwachte hulp. Het is in Zoetermeer nog erger omdat ik niet lang woont in Zoetermeer.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 6

- De informatie was duidelijk genoeg.
- Duurde lang voordat de zaak in behandeling werd genomen.
- Er bleken grote achterstanden bij de behandeling van mijn vraag, werd echter wel goed over gecommuniceerd.
- Ik werk in de zorg, dus moet vaak bellen met Wmo. Dat gaat niet altijd even soepel. Veel wisseling van personeel.
- Informatie voor moeder, duurde lang voordat er bericht kwam (ruim een half jaar).
- Krijg het gevoel dat sommigen denken dat het uit hun eigen zak betaald wordt.
- Moest afspraak maken terwijl ik belde voor allerlei algemene info, die volgens mij makkelijk te beantwoorden was.
- Tevreden over de gemeente in het algemeen, zeer ontevreden over afdeling VVH
- Uit professie met Wmo te maken gehad Door personeelstekort duren aanvragen erg lang of worden daarom afgewezen

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 7

- Heb contact vanwege mijn werk, Het is vaak lastig de juiste persoon te vinden.
- Ik heb via Palet Welzijn aanvraag gedaan voor regiotaxi - Valys (nog niets gehoord).
- Ik vraag ondersteuning aan voor mijn echtgenoot, mensen aan de telefoon zijn vriendelijk, maar je kunt maanden uittrekken voor dat er reactie komt. Antwoord is altijd, druk druk druk druk
- Regels zijn zelfs bij loketmensen en betrokken partner niet duidelijk. De participatie van inZet.
- Waren vergeten [niet goed leesbaar] te bellen, maar wat ik wilde is goed opgelost.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 8

- Dankzij iemand van Wmo is door woningbouw mijn badkamer gerenoveerd.
- Het heeft lang geduurd, maar nadat er gereageerd werd was het binnen een week geregeld.
- Ik heb een indicatie, en ben gedeeltelijk beperkt.
- Is goed zo.
- Mijn vrouw heeft regiotaxi aangevraagd maar nog nooit gebruikt omdat ik zelf nog kan autorijden.
- Mijn zoon heeft ondersteuning nodig.
- Via de mail is er goed contact i.p.v. telefonisch i.v.m. doofheid.
- Was voor mijn moeder.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 9

- Voor mijn moeder taxihulp aangevraagd ze kwamen bij haar thuis.
- Wmo huishoudelijke hulp.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = 10 - zeer tevreden

- Ik heb heel veel informatie van mensen gekregen.
- Ondersteuning na een heupfractuur.

rapportcijfer voor de informatie van het Wmo-loket = geen oordeel

-

V-2 toelichtingen bij de belasting die mantelzorgers ervaren (vraag 16b)

toelichtingen bij het antwoord: 'een zeer lichte belasting'

- Hand- en spandiensten. Bijvoorbeeld heg snoeien etc.
- Ik vind dit een te gevoelige vraag, het is mijn partner en dan doe je zoiets gewoon. Maar tegenwoordig moet alles een naam hebben, vroeger was het gewoon zorgen voor, nu heet het mantelzorg.
- Mama en papa werken en ik ben bij de kleinkinderen.
- Mijn moeder is in oktober 2022 vorig jaar weduwe geworden en is digibeet. Mijn vader regelde voor zijn overlijden alles wat digitaal van mijn ouders verlangd werd. Die rol heb ik nu op mij genomen. Denk aan digitaal betalen van facturen en alles waar een DigiD bij nodig is.

toelichtingen bij het antwoord: 'een lichte belasting'

- afhankelijk van de situatie. Fysiek kan ik het aardig aan, maar psychisch is het soms zwaar. Dit is ook afhankelijk van de situatie.
- Buurvrouw is terminaal. Hospice vol. Krijgt 24 uur verpleging op medisch gebied, de rest doe ik, wassen, koken, boodschappen.
- Combinatie met baan is best wel een uitdaging. Het uitvoeren van de zorgtaken zelf ervaar ik als licht.
- De mantelzorg is nu een lichte belasting. Van de aandoening van een van mijn ouders, weten we dat het alleen maar achteruit zal gaan. De zorg zal zwaarder worden. Dit vooruitzicht weegt nu al zwaar.
- De zorg voor mijn man is een poosje dagelijks geweest, zo ook regelen en vervoer en bijstaan bij onderzoeken. Nu is het even rustig en het hangt van de uitslag van de onderzoeken af welke hulp hij op korte of lange termijn nodig heeft. Die uitslag is 19 september.
- Doe de administratie en zaken voor mijn schoonmoeder en voor mijn zus. Ook doe ik de technische zaken.
- Huishoudelijke taken, boodschappen, wassen, aankleden
- Ik ben net 18 jaar en ik heb al belasting betaald.
- Inmiddels ben ik minder gaan werken en heb ik onderscheid gemaakt tussen mantelzorg en pgb-zorg. Nu is er naast verplichte taken ook weer ruimte voor sociale, leuke mantelzorg
- Is nu goed in te passen in eigen gezinsleven en werk. Is in goed overleg altijd aan te passen qua dag / tijd
- Meestal voor vervoer naar .....
- Mijn moeder (98 jaar) woont in een verpleeghuis, was dit niet het geval dan had ik de zorg als zeer zwaar ervaren.
- Mijn moeder vangt het meeste op ik deel de zorg met mijn zusje.
- Mijn moeder woonde in Leidschendam, dat was zwaar. Nu vanwege haar dementie woonachtig in De Boomgaard Zoetermeer.
- Mijn moeder zit sinds oktober in zorgcentrum Buytenhaghe. Hierdoor is de belasting erg afgenomen. Daarvoor was het erg zwaar.
- Nu nog een lichte belasting, maar als de situatie verslechtert zal dit een zware belasting voor mij gaan worden. Niet alleen geestelijk en fysiek maar ook financieel, gezien de hoge benzinekosten
- Onze dochter woont in een woonvoorziening voor verstandelijk gehandicapten. Wij springen regelmatig bij.
- Toen zij nog thuis woonden was het zwaar, nu leven zij in een verzorgingshuis.
- Tot nu toe.
- Verwachting is dat het de komende tijden zwaarder wordt i.v.m. achteruitgang van de zorgontvangers.
- Wij verrichten dit met z'n tweeën.
- Ze kan niet alleen wonen.

toelichtingen bij het antwoord: 'een zware belasting'

- Alles thuis doen en een kind is pittig. Vooral dat we maar beperkt leuke dingen kunnen doen.
- Buiten je werk en gezin meerdere keren per week mantelzorg geven, is zeker op lange termijn zeer zwaar / vermoeiend.
- De gemeente laat het afweten bij de vraag om zorg voor mijn kind. Helaas daardoor zwaarder dan nodig zou zijn.
- Door de weinige beschikbare zorgverlening moet je wel. En doordat de prijzen de pan uit stijgen moet je elkaar helpen waar mogelijk is, je kan mensen simpel weg niet in de kou laten.
- Een jaar lang op een verpleeghuis gewacht. Elke zorgverlener stuurde mij door naar een andere. Ondertussen moest ik het zelf maar oplossen. Hier zou echt veel meer oor voor moeten komen. Gevolg is dat ik bijna in een burn-out zit. Eigen gezin en werk gaan ook gewoon door.
- Elke week een hele dag, ben om 8 uur 's avonds weer thuis.
- Geestelijk heel zwaar.
- Gemiddeld 8 uur per week.
- Helaas zijn er niet meerdere antwoorden mogelijk, maar de intensiteit van de mantelzorg fluctueert, dus er zijn momenten dat het zwaar is en korte perioden dat het lichter is.
- Het is zwaar, maar het is wel mijn zoon. En het is mijn plicht om voor hem te zorgen.
- Het kabinetsbeleid is erop gericht dat (medische) zorg en problemen vooral thuis moeten worden opgelost! Zo'n asociaal beleid levert in vele (Zoetermeerse) gezinnen grote problemen op, veel zware taken die verricht moeten worden.
- Het laat me volledig verantwoordelijk voor alles, houdt me aan het huis gebonden en ik vind het zeer emotioneel belastend.

- Het verschilt. Soms zwaar omdat ik zelf 4 dagen werk.
- Ik ben 62, mijn vrouw is op haar 59ste afgekeurd en mindervalide geraakt. Zij kan niet zoveel. Zelf heb ik een fulltimebaan. Ik begin om 7:30 uur en ga om 16:00 mijn boodschappen doen. Dan eten koken en opruimen. In de weekenden het huis schoonmaken.
- In de zorg voor de partner gaat de leeftijd een rol spelen.
- Mantelzorg bepaalt mijn hele leven.
- Meer omdat het gaat om je partner, en i.v.m. voltijdse werkweek.
- Mijn partner / man: licht. Mijn moeder in Den Haag vergt veel zorg en aandacht.
- Mijn vrouw is aan de beterende hand, dus de huishoudelijke hulp en ondersteuning die wilden aanvragen via het Wmo-loket lijkt minder nodig.
- Mijn vrouw is visueel gehandicapt.
- Naast eigen baan is mantelzorg zeer uitputtend.
- Naast fulltimebaan zorg voor moeder en schoonmoeder.
- Niet altijd, maar wanneer meerdere zorgvragers tegelijk veel zorg nodig hebben kan het heel pittig zijn.
- Op en neer rijden in Nederland.
- Soms, zwaar.
- Tussen lichte en zware belasting. momenteel zwaar i.v.m. ernstig zieke schoondochter.
- Vanwege reistijd met ov: minstens 4 uur per keer. Verdriet / zorgen vanwege aftakeling ouders.
- Veel reistijd naar Den Bosch en terug (help oudere zus met veel beperkingen).
- Vooral een geestelijke belasting.
- Werk 9 uur per dag dus 10 uur weg van huis en dan de zorg van mijn ouders na het werk. Maar ik kan nog zeggen "ik heb mijn ouders", en dat is ook weer energie.

toelichtingen bij het antwoord: 'een zeer zware belasting'

- Ben zelf nog enig kind en gehandicapt. Moeder staat op wachtlijst in Zoetermeer maar helaas is de wachtlijst voor de gewenste locatie meer dan een jaar (wel al een half jaar op de wachtlijst).
- Dementerende moeder die al twee jaar na overlijden van echtgenoot alleen woont en zorg van thuiszorg afwijst.
- Komt niet in aanmerking voor 24 uur zorg maar ik moet het maar opknappen / oplossen.
- Mijn kind heeft zeer intensief zorg nodig; wij proberen met mijn partner het beste voor ons kindje.
- Omdat ik twee keer mantelzorger ben en zelf ook hulpbehoevend.

toelichtingen bij het antwoord: 'een te zware belasting'

- Geen passende respijtzorg voor ouder kind met stoornissen / gedragsproblemen.
- Het vinden van een geschikte woonomgeving voor ons kind is een heel groot probleem. We zijn al 8 jaar aan het zoeken.
- Naast de dagelijkse mantelzorg pas ik ook een dag per week op mijn kleinkinderen en werk ik 32 uur per week.
- Nu is het niet zo zwaar meer. In het begin zonder professionele hulp die op zich laat wachten was het veel te zwaar. Teleurgesteld in hulp bieden aan eigen ouder.
- Reizen en veel administratieve rompslomp.
- We ervaren dat gemeente Zoetermeer niet de beste gemeente is om in te wonen wanneer je een zwaar gehandicapt kind hebt. Andere gemeenten zijn bijvoorbeeld veel meewerkender als het aankomt op meewerken en -denken bij oplossingen voor bijvoorbeeld hulpmiddelen of aanpassingen voor het huis.

vraag 16a niet beantwoord; wel een toelichting

- De ene keer licht, andere momenten zwaar. Ik werk ook, ben alleenstaand, ben zelf ook ziek, en dan ook mantelzorger.
- De zorgtaak was heel zwaar. Vandaar de opname.
- Partner heeft Alzheimer.
- Werk via de Vierstroom bij beide ouders, naar grote tevredenheid, het is een bijzondere situatie, die heel goed werkt en veel problemen oplost. (Ben al vele jaren werkzaam voor de Vierstroom) vandaar dat het mocht.

V-3 behoefte van mantelzorgers aan (aanvullende) ondersteuning (vraag 23)

antwoorden van mantelzorgers die zich voldoende ondersteund voelen (vraag 22)

- Alleen wachttijd voor Wmo-ondersteuning exorbitant lang. Als je er zelf niet meer uit komt is dat een groot probleem en escaleert de boel.
- Contacten met zorg verlenende instanties gaan soms erg moeizaam.
- Dit gaat veranderen zodra de zorgvraag groter wordt. Ik voorzie problemen in de toekomst.
- Financieel.
- Financiële tegemoetkoming zou soms fijn zijn voor reis- en parkeerkosten bij ziekenhuizen, dat kan behoorlijk oplopen. Daar schiet de zorgverzekering tekort.
- Ik heb niets nodig en geen ervaring.
- I.v.m. dat partner intussen in een focuswoning woont, is e.e.a. te doen.
- Niet, ik ervaar de zorg als zwaar door familieomstandigheden, niet door maatschappelijke hulp, die is erg goed.
- nooit over nagedacht of bij stilgestaan. Je doet het gewoon. kan deze vraag dus ook niet goed beantwoorden.
- Nu wel, maar ik weet zeker dat, als de zorg te veel wordt, die ondersteuning in onvoldoende mate aanwezig zal zijn.
- Op dit moment nog geen behoefte aan aanvullende ondersteuning. Als de zorg zwaarder wordt waarschijnlijk wel. Vooral een oplossing m.b.t. mijn betaalde baan.
- Op het moment geen.
- Op het moment wel, maar eerder had ik het gevoel alleen te staan en werd het mij soms te veel.
- Op het moment zou ik het niet weten.
- Taakverdeling vindt plaats op basis van onderlinge afspraken en vergaderingen via "ZOOM". Tot dusverre nog geen gebruik van hoeven te maken.
- Volgens mij heb ik als mantelzorger buiten Zoetermeer geen recht op mantelzorgvergoeding. Dat is jammer.
- Zolang ik zelf gezond en sterk genoeg ben.

antwoorden van mantelzorgers die zich niet voldoende ondersteund voelen (vraag 22)

- Aanbod helpende hand niet hoeven vragen - verantwoord.
- Absoluut bij de zorg voor mijn eigen huishouden.
- Bejaardenhuizen moeten terugkomen! Mensen thuis laten wonen als ze willen. Nu vereenzamen veel ouderen. Ook kost het veel geld qua zorg.
- Bij de papieren rompslomp
- Bijzondere situatie. mantelzorg ver weg.
- Dat er meer overgenomen kan worden. Er zijn te weinig vrijwilligers. Anders moet je particulier. En dat kost veel geld. Gewoon taken overnemen, zodat je wat tijd voor jezelf hebt. Er is te weinig respijtzorg voor de zwaardere casussen.
- Dat ieder zijn rol professioneel oppakt: docenten in het lwoo (*leerwegondersteunend onderwijs*) bijvoorbeeld: dat ontlast dan ook ouders.
- Dat mijn ouders meer worden gewassen, want een keer per week vind ik echt veel te weinig. Zou eigenlijk om de dag moeten zijn. omdat ik thuis woont bij mijn ouder wordt het schoonmaken uit het bestek gehaald. Veel mensen wonen gedwongen weer bij hun ouders door bijvoorbeeld een scheiding.
- De weg vinden in zorgland, ondersteuning bij die gesprekken.
- Een actievere opstelling van het Wmo-loket
- Extra hulp.
- Familie die meer doet dan af en toe wat.
- Financiële compensatie door de zorg die ik uit handen neem van betaalde krachten.
- Geschikte respijtzorg zoals de zorgoppas.
- Het zou fijn zijn als we een algemene lijn hebben voor alle hulp die wij kunnen vragen. Nu wordt het steeds: bel die eerst voor deze, daarna weer die, dus zoveel administratief werk naast mantelzorg dat zorgt voor meer stress.
- Huishoudelijke werkzaamheden.
- Hulp bij trauma's. Iemand met wie ik echt kan praten en die inlevingsvermogen heeft.
- Hulpmiddelen, zoals traplift zijn noodzakelijk i.v.m. mijn partners evenwichtsstoornis door beschadigde zenuwbanen, veroorzaakt door chemotherapie. is al contact opgenomen met medewerkers Wmo, hoop op een snel vervolg. Scootmobiel en rollators heb ik zelf geregeld, omdat hij anders in een sociaal isolement terecht zou komen, zeker met de afgelopen twee jaar tijdens het coronavirus.
- Ik heb wel eens moeite met het onderhouden van mijn zoon zijn woning en met het papier / financiële onderhoud.
- Kan altijd beter.
- maak het krijgen van professionele hulp vanuit de Wmo eenvoudiger / toegankelijker.
- Makkelijker private zorg kunnen gebruiken.
- Meer inzet familie, maar die willen niet.
- Meer mensen om zorgtaken over te verdelen.
- Nu heeft dat geen zin meer. Ik heb vier jaar voor mijn partner gezorgd.
- Ondersteuning om een aangepaste bus aan te schaffen.

- Op huishoudelijk gebied.
- Opvang voor mijn partner
- Praktische ondersteuning.
- Professionele ondersteuning door thuiszorg.
- Professionele zorgverleners proberen m.i. vaak taken waar zij voor zijn neer te leggen bij mantelzorgers. De zorgverzekeraars moeten duidelijk zijn over wat hun taak is (in begrijpelijk Nederlands) en die taken ook daadwerkelijk uitvoeren.
- Snellere handelingen vanuit zorgorganisaties. Geen wachtlijsten of eerst een heel traject om een indicatie vast te stellen. Tegen de tijd dat iemand pas voldoet aan de eisen voor een indicatie is het vaak al te laat en moet je daarna nog wachten tot er ergens plek is. Tot die tijd staat je leven als mantelzorger stil vanwege het zorgen voor je dierbare. Er wordt dan ook niet meegedacht om in de tussentijd andere zorg te leveren zoals thuiszorg om de lasten van de mantelzorger minder te maken.
- Tijdgebrek, meer tijd.
- Tja, lastig antwoord. Hetgeen het beste zou helpen zou huishoudelijke taken verlichten zodat ik meer tijd kan besteden aan mijn partner en tijd voor mezelf. Aan de andere kant, wat heb ik nu echt te klagen. Het gaat.
- Toen ze nog thuis woonde aan meer hulp zoals een praatje, een luisterend oor.
- Van de familie van mijn partner.
- Waardering als altijd heel belangrijk.
- Waardering, minder bureaucratie, buiten de lijntjes durven kleuren als de situatie net iets anders is (zodat je niet constant achter het net vist...).
- We zijn 7x24 met mantelzorg bezig. Het tijdelijk overnemen van deze zorg zodat we eens even op adem kunnen komen.
- Zie ook vorige antwoorden; we zouden graag goede menselijke communicatie willen vanuit de gemeente, meedenken in oplossingen in plaats van meteen terugverwijzen naar ons, en af en toe een "break" in plaats van zelf (familie, vrienden, wijzelf) alles regelen.
- Zojuist de vraag gekregen 'heeft u gehoord over de diensten die er geleverd worden aan mantelzorgers' Wow... Wist niet eens dat ze bestonden!
- Zorgontlasting.

antwoorden van mantelzorgers die de vraag over (voldoende) steun niet beantwoord hebben (vraag 22)

- Ik kan het momenteel allemaal nog zelf af. Misschien in de toekomst niet meer?
- Wel door GGZ, die doen wat ze kunnen, maar bij de gemeente heb ik echt flink moeten doorzetten om gedaan te krijgen wat nodig was.

BIJLAGE VI berekening kengetallen

VI-1 kengetal voor eenzaamheid

Over eenzaamheid is een enquêtevraag gesteld in de vorm van elf uitspraken met elk drie antwoordmogelijkheden (*ja*, *min of meer* en *nee*). De vraagitems uit vraag 27 (hieronder) vormen een standaardset ontleend aan onderzoek van De Jong Gierveld (1985) - zie p.20.

Wilt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is?

-
- a er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse probleempjes terecht kan.
- b ik mis een echt goede vriend of vriendin.
- c ik ervaar een leegte om mij heen.
- d er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van narigheid kan terugvallen.
- e ik mis gezelligheid om mij heen.
- f ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.
- g ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
- h er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.
- i ik mis mensen om mij heen.
- j vaak voel ik me in de steek gelaten.
- k wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden terecht.
-

Er zijn twee wijzen mogelijk van berekening van een eenzaamheidsscore, op basis van de beantwoording van deze vragen:

- een berekening waarbij waarden worden toegekend aan de drie antwoordmogelijkheden per item;
- een berekening waarbij de antwoorden worden gereduceerd tot een dichotomie.

Dit laatste gebeurt in de onderstaande berekening: de middelste categorie wordt samen genomen met een van de twee andere categorieën. De score van eenzaamheid wordt dan (op respondentniveau) als volgt berekend:

De *emotionele eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *ja* of *min of meer* op de items b, c, e, f, i, en j.

De *sociale eenzaamheidsscore* is het aantal keren dat de respondent heeft geantwoord met *nee* of *min of meer* op de items a, d, g, h, en k.

De *totale eenzaamheidsscore* is de som van de emotionele en de sociale eenzaamheidsscore. Daarbij geldt als restrictie dat per respondent hooguit één antwoorditem mag ontbreken (de sociale en emotionele eenzaamheidsscores afzonderlijk zijn alleen geldig als er geen enkel antwoorditem ontbreekt).

De totale (individuele) eenzaamheidsscore kan worden vereenvoudigd tot vier niveaus:

niet eenzaam: score = 0, 1 of 2; *matige eenzaamheid*: score 3 t/m 8;
sterke eenzaamheid: score = 9 of 10; *zeer sterke eenzaamheid*: score = 11.

VI-2 kengetal MHI-5 voor psychische gezondheid

toekenning getalwaarde op basis van het gegeven antwoord						
vraag 28:	altijd	meestal	vaak	soms	zelden	nooit
a Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken erg zenuwachtig?	0	1	2	3	4	5
b Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken zo in de put, dat niets u meer kon opvrolijken?	0	1	2	3	4	5
c Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken kalm en rustig?	5	4	3	2	1	0
e Hoe vaak was u gedurende de afgelopen vier weken een gelukkig mens?	5	4	3	2	1	0
f Hoe vaak voelde u zich gedurende de afgelopen vier weken somber en neerslachtig?	0	1	2	3	4	5

Berekening kengetal MHI-5 per respondent: $MHI-5 = (a + b + c + e + f) * 4$.

Het kengetal kan waarden aannemen tussen nul (ongunstig) en 100 (gunstig).

Als grens tussen psychisch gezond en psychisch ongezond wordt voor dit (tamelijk grove) middel een score van 60 gehanteerd:

- $MHI5 \geq 60$: psychisch gezond;
- $MHI5 < 60$: psychisch ongezond.